

ДОКЛАД

ЗА ПОСЛЕДВАЩА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ВЪЛЧЕДРЪМ 2014-2020 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

I. Методология

II. Оценка на общото въздействие на плана върху развитието на общината

III. Оценка на степента на постигане на целите, приоритетите и устойчивост на резултатите

IV. Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси

V. Обобщени изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

ВЪВЕДЕНИЕ

Докладът представя резултатите от извършената последваща оценка (ПО) на Общинския план за развитие (ОПР) на община Вълчедръм за периода 2014-2020 г., изготвена в изпълнение на нормативните изисквания на чл. 34 от Закона за регионалното развитие (ЗРР) и чл. 26 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие.

Планът за развитие на община Вълчедръм за периода 2014 – 2020 г. е средносрочен планов документ, съобразен с националната политика за регионално развитие и бюджетните планове на Европейския съюз. Той е основополагащ, стратегически, динамичен документ и важен инструмент при формирането и провеждането на устойчиво и балансирано местно развитие в посочената територия. Документът очертава средносрочната перспектива за икономическо, социално, инфраструктурно и екологично развитие на общината.

Общинският план за развитие на община Вълчедръм за периода 2014 – 2020 г. е приет от Общински съвет – Вълчедръм с Решение №228, Протокол №31 от 25.10.2013 г., на основание чл.21, ал.1, т.12 от ЗМСМА във връзка с чл.13, ал.3, и чл. 24, т.1 от Закона за регионалното развитие. Планът не е актуализиран в рамките на програмния период.

Последващата оценка на изпълнените общински планове за развитие е заключителния етап в комплексната система за оценяване реализацията на основните управленски документи, предхождан от предварителна и междинна оценки. Чрез последващата оценка се прави обобщение на цялостното изпълнение на плана, качеството на получените резултати и нивото на постигнатите очаквани и неочаквани ефекти за общинската територия.

Последващата оценка е анализ на въздействието на определен брой проекти, дейности и инициативи посредством сравняване на резултатите с поставените цели и с използваните ресурси и средства. Тя е част от триадата оценки – „предварителна – междинна – последваща“, като всяка от тях се стреми да подобри качеството на съответния стратегически документ, както и резултатността в постигане на целите му. Предварителната оценка е изготвена при разработването на плана за развитие на община Вълчедръм през 2014 г.

През 2017 г. е извършена Междинна оценка за изпълнението на ОПР на община Вълчедръм за периода 2014–2020 г. В настоящата последваща оценка обект на изследване, ще бъде изпълнението на Общинския план за развитие на община Вълчедръм за периода 2014-2020 г., както по степен на постигане на заложените цели и приоритети, така и по оказано въздействие и устойчивост на резултатите, на база индикаторите за мониторинг.

Съгласно нормативните изисквания на ЗРР, настоящата Последваща оценка включва:

1. оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;

2. оценка на общото въздействие;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Първите три елемента са свързани с анализ и оценка на различните аспекти от изпълнението на ОПР, докато финалният включва изводи и препоръки, относно стратегическото планиране за следващия програмен период.

Първият елемент е свързан с общ преглед на проектите и инициативите с принос към плана – реализирани или в процес на реализация в рамките на отчетния период. Систематизирани са различни проекти и инициативи и е определена тяхната принадлежност към приоритетните области. Първата преценка завършва с идентифициране на неизпълнени ключови проекти и мерки, които не са подплатени с конкретни реализации.

Вторият компонент оценява степента в изпълнението на целите и приоритетните области, като надгражда оценката на първоначалните резултати. Стойностите на систематизираните проекти и инициативи са обобщени в обща финансова оценка за изпълнението на ОПР. В този елемент са сравнени актуалните и целевите стойности на индикаторите от плана.

Преценката на ефективността и ефикасността на изпълнението се аргументира от съотношението между направените разходи и постигнатите ползи в рамките на целите и приоритетните области на ОПР. Този трети компонент синтезира информацията за проектите и индикаторите от предните части и добавя обзор на предприетите действия по изпълнението и наблюдението на ОПР – основна предпоставка за ефикасност и ефективност в управлението.

Четвъртият елемент отразява най-важните констатации относно идентифицираните проблемни области и ограничители на развитието на местно ниво, попречили на изпълнението на ОПР. Изводите са ориентирани спрямо трите основни теми в оценката: проекти и инициативи; индикатори; действия по изпълнението и наблюдението на плана.

Конкретните препоръки са базирани на изводите и са насочени към процеса на планиране на следващия програмен период 2021-2027 г. Съизмеримостта на постигнатите резултати с първоначално формулираните цели води до търсене на обяснение за отклоненията, т.е. до изследване на причините за идентифицирани дефицити и извличане на поуки, които да бъдат полезни за следващия програмен период.

Последващата оценка има за цел да установи как са използвани обществените ресурси, каква е ефикасността на извършените интервенции, в каква степен са потвърдени предвидените резултати и постигнати заложените цели. Тя проучва факторите за регистрирания успех или

неуспех на намеренията за промяна, прави обобщени изводи за устойчивостта на резултатите и осигурената продължителност на въздействията. В идеалния случай тази оценка следва да се изготви по време на следващото програмиране, т.е. препоръките от отчетените грешки и слабости да намерят отражение в новия ОПР или в неговите актуализации. Последващата оценка е част от различните механизми за контрол на публичните действия.

Целта на настоящата последваща оценка е да осигури независима и актуална информация за постигнатите резултати от прилагането на Общинския план за развитие на община Вълчедръм през периода 2014-2020 г., да направи препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие и за подобряване на управлението и координацията през новия програмен период 2021-2027 г.

За постигането на тази цел са изпълнени следните задачи:

- Изследване на резултатите от изпълнението и общото въздействие на ОПР върху социално-икономическото развитие на общината;
- Актуален преглед за изпълнение на заложените цели и приоритети в плана;
- Изводи и препоръки за подобряване на политиката за регионално и местно развитие през новия програмен период.

Основните критерии, които са използвани при изготвяне на последващата оценка на ОПР са: приложимост, обоснованост, ефективност, ефикасност, въздействие и устойчивост.

В изготвянето и обсъждането на проекта на настоящия Доклад за последваща оценка на изпълнението на Общинския план за развитие на община Вълчедръм за периода 2014-2020 г. участваха представители на Общинската администрация и различни заинтересовани страни.

I. МЕТОДОЛОГИЯ

Последващата оценка на изпълнението на Общинския план за развитие на община Вълчедръм за периода 2014-2020 г. се фокусира върху аналитичния обзор и сравнителния анализ на резултатите и въздействието от прилагането на ОПР при отчитане на настъпилите социално-икономически и политически промени на местно, регионално и национално ниво, в светлината на промените в регионалната политика на ЕС и регистрираните резултати от прилагането на оперативните програми за България.

Предмет на настоящата разработка е многостранното развитие на община Вълчедръм, свързано с изпълнението на проекти и инициативи с принос към стратегията и програмата за реализация на ОПР. Докато общинският план анализира и оценява състоянието и тенденциите на развитие в общината, междинната оценка обхваща социално-икономическото развитие от гледна точка на изпълнението на ОПР, то последващата оценка анализира и оценява пълния

обхват на изпълнение на ОПР до 2020 г. с натрупване от междинната оценка и извежда констатации за следващия програмен период 2021-2027 г. Оценката разглежда инвестициите по определените в плана приоритети, като направените анализи акцентират върху проектните дейности и не разглеждат резултатите от изпълнението на основните и регулярни дейности на общинската администрация. За целите на оценката е разработена методика, която определя методите и съответните източници на информация, както и критериите за оценка на изпълнението на ОПР.

Избраната методика е насочена към постигане на обективност на оценката относно изпълнението на ОПР, стратегията и мерките за координация на документа. Последващата оценка преминава през следните основни етапи: проучване, анализ и оценка, съгласуване и приключване.

Методиката за осъществяване на последващата оценка се основава на структуриран и систематичен процес на събиране, анализиране и представяне на информацията и може да бъде обобщена по следния начин:

1. Избор на логика на интервенцията. Избраната методика за оценка насочва вниманието върху изпълнението и подобряването на качеството на планирането. Фокусът върху изпълнението се постига чрез оценка на ефикасността и ефективността, докато фокусът върху подобряването на качеството и съотнесимостта на планирането се постига чрез:

- актуален преглед на изпълнението на ОПР;
- изследване на промените в контекста на плана за развитие;
- извършване на необходимите промени, за да се оптимизира въздействието на ОПР.

2. Разработване на оценителна методика. Методическият инструментариум на последващата оценка включва използването на определени критерии за оценка, които характеризират потенциала за реализация и качеството на резултатите при изпълнението на Общинския план за развитие на община Вълчедръм 2014–2020 г.:

- Стратегическо съответствие и хармонизация с целите и приоритетите на политиката за регионално и местно развитие за текущия планов и програмен период;
- Нормативно съответствие с принципите, правилата и стандартите за планиране на регионалното развитие, залегнали в националното законодателство за регионалното развитие;
- Отразяване и влияние върху състоянието и промените в социално-икономическия профил на общината за наблюдавания период след 2014 г.;
- Постигнати резултати, въздействие и изпълнение на целите и приоритетите на ОПР;
- Ефективно и ефикасно използване на ресурсите за развитие на територията на общината;

- Политическа и социална ангажираност, административен и институционален капацитет за прилагане на политиката за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие;
- Устойчивост на постигнатите желани ефекти – ще продължат ли те да съществуват и отвъд времеви хоризонт на ОПР.

Количествените индикатори за наблюдение на ОПР, определени в самия план за развитие, не осигуряват достатъчна база за изготвяне на обективна последваща оценка.

В резултат, екипът предварително разработи критерии за оценка, които да допълват количествените параметри. Основната им цел е да определят качеството и степента на изпълнение на целите и приоритетите, да допринесат за поставянето на обективна оценка на развитието на общината и сравнение на постигнатите резултати и ефективно планиране на следващите действия.

3. Набиране на данни – първични и вторични. Методите за набиране на информация за изпълнение на последващата оценка са:

- Консултации с представители на община Вълчедръм;
- Работа с документи и статистическа информация – подбор, съпоставяне, анализ, оценка и екстраполация, синтез.

На този етап е създадена организация за събиране на статистическа информация и проучване на основните планови и стратегически документи - Общински план за развитие (ОПР) на община Вълчедръм 2014-2020 г., Междинна оценка на изпълнението на Общински план за развитие (ОПР) на община Вълчедръм 2014-2020 г., Областната стратегия за развитие на област Монтана 2014-2020 г., Регионален план за развитие на Северозападен район и др.

При изготвянето на доклада е обработена и анализирана статистическа информация, публикувана официално от Националния статистически институт и Агенция по заетостта. Проследени са конкретните приноси на отделните оперативни програми за изпълнение на всеки от приоритетите на ОПР, като е направена количествена експертна оценка (в %) и са използвани данни от Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на Европейския съюз - ИСУН. Анализиран е напредъкът по всички приоритети на ОПР, като избраният подход на качествено оценяване позволява да бъдат направени изводи и заключения в сравнителен план за степента на изпълнение на приоритетите на ОПР.

Събрана е базова информация и статистически данни за нуждите на анализа и оценката от Общинска администрация - Вълчедръм. За целите на проучването бяха използвани справки, въпросници и събирана информация в Интернет. Проведени са консултации със служители на Община Вълчедръм и заинтересовани страни.

4. Обработка и анализ на събраната информация. Използваните методи за анализ на събраната информация са: сравнителен анализ; причинно-следствен анализ; аналогия; екстраполация; критериална оценка; експертна оценка; синтез; индукция; дедукция; селекция.

5. Приложение на оценителната методика – Този етап включва обобщаване, анализ и оценка на събраните данни, факти и информация. Последващата оценка обхваща времеви период 2014 - 2020 г., като анализите, констатациите и експертните преценки ще се отнасят до тенденции или ключови и характерни за периода факти и данни, без да се достига до детайли по години или по отделни компоненти на икономическите, социалните и екологичните сектори.

Последващата оценка включва анализ и оценка и на изпълнението на целите и приоритетите, релевантността на ОПР и капацитета за координация на отговорните за неговото прилагане органи. Направени са съответните изводи, обобщения и препоръки за разработването и подобряване на работата по изпълнение на плановия документ за новия програмен период.

6. Формулиране на изводи и препоръки.

За изготвяне на последващата оценка са използвани следните методи:

- Наблюдение – пряк метод за събиране на данни и информация;
- Проучване - проучване на документи, информация и данни от различни източници;
- Описание – описват се факти, данни, резултати, констатации, препоръки и изводи;
- Анализ и синтез – анализира се базовата входяща информация и данни и се обобщават резултатите за нивото на изпълнение на ОПР;
- Оценка – оценява се степента на изпълнение, степента на постигане на заложените цели, ефективност и ефикасност на използваните ресурси и други;
- Сравнение – сравняват се данни, факти, показатели и резултати. На база на сравнението се правят изводи и препоръки;
- Работа в екип – съгласуваност, разпределение на задачите и пълен синхрон в действията на екипа за изготвяне на последващата оценка за изпълнение на ОПР;
- Индексен метод - изравняване равнището на даден показател, заложен в ОПР към неговото равнище в минал период или време, прието за база;
- Графичен метод – за изобразяване на данни, факти, тенденции чрез геометрически изображения на функционална зависимост с помощта на линии на равнината.

Изводите и препоръките по отношение на изпълнението на ОПР за изминалия програмен период и насоките за следващия са базирани на:

- Експертност при разработването на последващата оценка;
- Актуална, достоверна и пълна количествена и качествена информация;
- Адекватни методи за анализ;

- Обективна система от критерии за оценка;
- Ясно очертани и описани тенденции за развитие на общината;
- Обективни критерии за оценка на изпълнението, на стратегията и на координацията.
- Фактологически и методически обосновани оценки и препоръки за разработване на плановия документ на общината за следващия програмен период.

Източници на информация - ОПР се реализира главно чрез ефективната реализация на проекти и програми за местно развитие в рамките на общината, изпълнявани от публични и частни организации. Важно е да бъдат отчитани постигнатите резултати по проекти, получили безвъзмездно финансиране по ОП, както и такива с междурегионален характер.

Информационното осигуряване на последващата оценка се базира на следните важни източници:

- Официални страници на УО на оперативните програми;
- Регионална статистика на Евростат;
- Данни, анализи и публикации на НСИ и АЗ;
- ИСУН - Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България;
- Официалната страница на Европейския съюз;
- Официални справки от Община Вълчедръм.

За събиране на информация бяха разработени въпросници, които бяха предоставени за попълване на Общинска администрация – Вълчедръм, структурите на гражданското общество и представители на бизнеса на територията на общината. Проведени бяха и срещи- консултации с представители на администрацията и заинтересовани лица.

Изследвани и анализирани документи в процеса на изготвяне на последващата оценка:

- ОПР на община Вълчедръм за периода 2014 – 2020 г.;
- ОСР на област Монтана за периода 2014 – 2020 г.;
- Междинна оценка от 2018 г. за изпълнение на ОПР на община Вълчедръм;
- Годишни отчетни доклади за изпълнение на ОПР на община Вълчедръм;
- Регионален план за развитие на Северозападен район 2014-2020 г.;
- Официални справки и доклади за изпълнени проекти на територията на общината;
- Бюджети на община Вълчедръм за периода 2014-2020 г.;
- Разходи по Капиталовите програми на Община Вълчедръм за периода 2014-2020 г.

Последващата оценка е изготвена с натрупване на всички проекти, обекти и дейности, реализирани на територията на община Вълчедръм от 2014 г. до 2020 г., като включва и резултатите от Междинната оценка. По този начин констатациите на настоящия Доклад са

неразделна част от общата оценка на общинското управление и реализацията на плана. Резултатите от Последващата оценка са основа за стратегическото планиране и подобряване на местното и регионално развитие през програмен период – 2021-2027 г.

II. Оценка на общото въздействие на плана върху развитието на общината

1. Сравнителна характеристика

Като цяло, идеята на Последващата оценка за изпълнението на Плана за развитие е да обобщи с изводи, какви са постиженията, на основата на придобитите ползи (резултати) от предприетите действия и получените ефекти (въздействия) от реализираните цели, довели до промяна в средата и условията на живот на местната общност.

При анализиране и проследяване на изпълнението на ОПР в настоящия доклад са отчетени настъпилите промени в условията на живот, оказващи въздействие върху социално-икономическото развитие на община Вълчедръм, като е направено сравнение на стойностите на ключови показатели през 2014 г. и през 2020 г.

Община Вълчедръм е една от 11-те общини в област Монтана. Тя е на трето място по територия и на четвърто по население сред общините в областта.

Таблица 1: Сравнителна характеристика на община Вълчедръм и останалите общини в област Монтана към 31.12.2014 г. и 31.12.2020 г.

Район, област, община	Територия кв. км.	Население брой 31.12.2014	Гъстота на населението за 2014 г. (души на кв. км.)	Население брой 31.12.2020	Гъстота на населението за 2020 г. (души на кв. км.)	Населени Места 2014 г. (брой)	Населени Места 2020 г. (брой)
Република България	110371,8	7202198	65.3	6916548	63.0	5266	5257
Северозападен район	19047	797142	41,85	720172	37,81	3014	3009
Област Монтана	3 634	139350	38.35	125395	34.51	130	130
Берковица	465	17547	37.74	15939	34.28	20	20
Бойчиновци	307	8664	28.22	7966	25.95	13	13
Брусарци	195	4675	23.97	4174	21.41	10	10
Вълчедръм	429	9225	21.50	8206	19.13	11	11
Вършец	240	7704	32.10	6784	28.27	10	10
Георги Дамяново	297	2490	8.38	2208	7.43	13	13
Лом	327	26744	81.79	23528	71.95	10	10
Медковец	191	3724	19.50	3382	17.71	5	5
Монтана	676	51013	75.46	46208	68.36	24	24
Чипровци	285	3393	11.91	3121	10.95	10	10
Якимово	221	4171	18.87	3879	17.55	4	4

Източник: Национален статистически институт

В община Вълчедръм към 31.12.2020 г. живеят 8 206 души или 6,5% от населението на Област Монтана и 1,14% от населението на СЗР. Средната гъстота на населението в община Вълчедръм (19,13 души на кв. км. за 2020 г.) е по-ниска от средните стойности за област Монтана (34,51) и под средната гъстота за СЗР (37,81) и за страната (63). (Таблица 1)

По брой населени места (11), община Вълчедръм се нарежда на пето място в областта.

Броят на населените места в общината се запазва непроменен в рамките на програмния период 2014-2020 г. и селищната мрежа като цяло е устойчива. За периода 2014-2020 г. община Вълчедръм запазва позициите си в регионален план по отношение на териториалния обхват, броя на населението и населените места сред общините в област Монтана.

Според Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.), община Вълчедръм попада в групата на слабо урбанизирани общини (периферни) – на малки градове или села, при които над 50% от населението живее в населени места под 5 хиляди жители или общините са с център град под 5 хиляди жители.

Към 2020 г. община Вълчедръм е с по-ниска степен на урбанизация спрямо тенденциите в областта, в Северозападен район и в страната. Относителният дял на градското население в общината към 2020 г. е 36,29%, което показва балансираното му разпределение в града и селата. За сравнение равнището на урбанизация в област Монтана за 2020 г. е 63,65%, в Северозападен район – 63,10%, а за страната – 72,91%.

Общината се състои от 11 населени места – административния център град Вълчедръм и 10 села: Ботево, Бъзовец, Септемврийци, Горни Цибър, Долни Цибър, Златия, Игнатово, Мокреш, Разград, Черни връх. Като физическа структура, селищната мрежа е добре развита, балансирана е върху цялата територия на общината. Дисбалансът (поляритетът) се проявява при демографските, икономическите и функционалните характеристики на селата. Урбанистичната структура на общината е подчертано централна с концентрация на функции в общинския център и периферни селища с различен характер. В общинския център град Вълчедръм са съсредоточени административното и социално обслужване и основната част от икономическата дейност в общината.

Административният център - град Вълчедръм е разположен приблизително в центъра на територията на общината. Близко до него са ситuirани селата: Ботево, Мокреш, Разград и Черни връх. Всички останали населени места са с периферно местоположение спрямо административния център, сравнително равномерно разпределени по границите на общинската територия. Отстоянието на населените места от град Вълчедръм е от 6 до 16 км.

Урбанистичната класификация на община Вълчедръм включва следните категории: един град (с население под 10 000 жители), 1 голямо село – Долни Цибър (над 1000 жители), 4 средно

големи села – Златия, Мокреш, Разград и Септемврийци (500-1000 жители), 1 средно село – Черни връх (200-500 жители), 2 малки села – Горни Цибър и Игнатово (100 -200 жители) и 2 много малки села – Ботево и Бъзовец под 100 жители.

2. Демографска характеристика

Демографският фактор, броят и структурите на населението са ключов показател за оценка на социалното въздействие на изпълнението на ОПР върху целевата територия. Демографските ресурси с техните образователни и квалификационни характеристики са един от решаващите фактори за местното развитие и растеж.

Динамиката показва трайна тенденция на намаляване на населението на община Вълчедръм (с 11% или с 1019 души през 2020 г. спрямо 2014 г.).

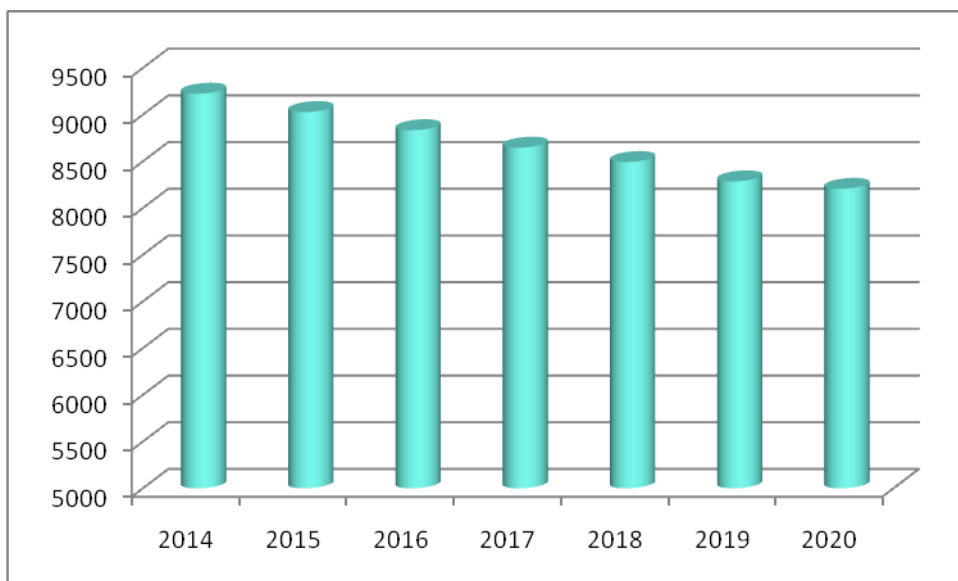
Таблица 2: Население в община Вълчедръм 2014 – 2020 г.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Всичко	9225	9028	8834	8647	8493	8286	8206
Мъже	4526	4432	4330	4253	4185	4082	4053
Жени	4699	4596	4504	4394	4308	4204	4153
В градовете	3393	3315	3238	3158	3109	3016	2978
В селата	5832	5713	5596	5489	5384	5270	5228

Източник: Национален статистически институт

През 2020 г. в общината живеят 8206 души, 49% от които мъже и 51% жени. Градското население (на гр. Вълчедръм) е 36%, а в селата живеят 64% от жителите на общината. Съотношението в половата структура на населението и ниската степен на урбанизация (36% при средно за страната 73% в полза на градското население) се запазват почти без промяна през анализирания седем години. Община Вълчедръм не е засегната от процесите на силна урбанизация, характерни за повечето райони на страната.

Графика 1: Динамика на населението в община Вълчедръм 2014-2020 г.

Данните в Таблица 3 показват, че демографската криза обхваща град Вълчедръм и всички села в общината. Населението в общинския център намалява с 18% за периода 2014-2020 г. или средно с около 60 души на година.

Таблица 3: Население в община Вълчедръм по населени места 2014 и 2020 г.

	2014			2020		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Вълчедръм	9225	4526	4699	8206	4053	4153
с. Ботево	58	28	30	52	23	29
с. Бъзовец	96	43	53	86	42	44
гр. Вълчедръм	3393	1632	1761	2978	1406	1572
с. Горни Цибър	162	79	83	105	52	53
с. Долни Цибър	1527	799	728	1498	777	721
с. Златия	752	368	384	617	310	307
с. Игнатово	241	111	130	200	101	99
с. Мокреш	760	355	405	691	342	349
с. Разград	643	315	328	546	276	270
с. Септемврийци	1108	560	548	981	484	497
с. Черни връх	485	236	249	452	240	212

Източник: Национален статистически институт

Най-големите села в община Вълчедръм по брой население през 2020 г. са: Долни Цибър - 1498 души и Септемврийци - 981 души. Най-малко жители към 2020 г. имат селата Бъзовец (86) и Ботево (52), които са застрашени от обезлюдяване.

По данни на ГД ГРАО (www.grao.bg) през 2020 г. спрямо 2014 г. населението на община Вълчедръм по постоянен адрес намалява с 10%, а по настоящ адрес с 8% или съответно с 961 души по постоянен и със 743 души по настоящ адрес.

Таблица 4: Население по постоянен и настоящ адрес в община Вълчедръм към 31.12.2014 и 2020 г.

Постоянен адрес		Настоящ адрес	
2014 г.	2020 г.	2014 г.	2020 г.
9751	8790	9550	8807

Източник: Национална база данни „Население” - <http://www.grao.bg>

Графика 2: Сравнителна характеристика на населението по постоянен и настоящ адрес 2014-2020 г.

Населението на община Вълчедръм застарява, но процентното съотношение на лицата под, в и над трудоспособна възраст се запазва относително постоянно от 2014 г. до 2020 г. През 2020 г. под трудоспособна възраст е 16% от населението. Възрастните над трудоспособна възраст са 2421 души или 30%. Около 54% е делът на хората в трудоспособна възраст на 15 и повече години.

Таблица 5: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2014 - 2020 г.

	2014			2020		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо	9225	4526	4699	8206	4053	4153
Под трудоспособна ¹	1461	749	712	1284	687	597
В трудоспособна ²	4670	2594	2076	4501	2453	2048
Над трудоспособна ³	3094	1183	1911	2421	913	1508

Източник: Национален статистически институт

В общината се наблюдава задълбочаваща се демографска криза. Илюстрация на процеса на застаряване може да се види в намаляването на абсолютния брой и относителния дял на населението под 15 години и увеличаване на дела на населението на 60 и повече години.

Таблица 6: Население по възрастови групи в община Вълчедръм 2016-2020 г.

Години	Общо	Възраст 0-14 г.	Възраст 15-29 г.	Възраст 30-44 г.	Възраст 45-59 г.	Възраст 60-74 г.	Възраст 75+ г.
2016	8834	1297	1429	1456	1512	1927	1213
2017	8647	1265	1439	1410	1526	1863	1144

¹ Под трудоспособна възраст - до 15 навършени години.

² В трудоспособна възраст - жени от 16 до 60 години и 8 месеца и мъже от 16 до 63 години и 8 месеца.

³ Над трудоспособна възраст - тези граници са до навършването на 60 години и 8 месеца за жените и 63 години и 8 месеца за мъжете.

2018	8493	1261	1422	1393	1520	1770	1127
2019	8286	1223	1374	1373	1540	1689	1087
2020	8206	1208	1360	1360	1588	1649	1041

Източник: Национален статистически институт

Населението на община Вълчедръм продължава да застарява. Към 2020 г. децата до 14 г. са едва 15% от жителите на общината, а възрастните над 60 годишна възраст – 33%. Когато възрастовата структура е деформирана не може да се осигури както възпроизводството на населението, така и възпроизводството на трудовия потенциал. За влошаването на възрастовата структура у нас съществено допринесоха мащабните емиграционни процеси предимно сред младите възрастови групи. Емигрирането на цели млади семейства (заедно с децата) обуславя ускоряването на процеса на застаряване, което поставя натиск върху публичните разходи през целия програмен период 2014-2020 г. и налага разширяване обхвата на социалните и здравно-социални услуги през периода 2021-2027 г.

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Таблица 7: Естествен прираст на населението на община Вълчедръм 2014-2020 г.

Година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2014	88	41	47	235	108	127	-147	-67	-80
2015	96	55	41	240	123	117	-144	-68	-76
2016	91	48	43	231	132	99	-140	-84	-56
2017	94	55	39	233	117	116	-139	-62	-77
2018	80	45	35	206	103	103	-126	-58	-68
2019	83	42	41	221	113	108	-138	-71	-67
2020	66	30	36	232	112	120	-166	-82	-84

Източник: Национален статистически институт

Естественият прираст на населението е отрицателен, средно по минус 143 души на година, като през 2020 г. е минус 166. Средногодишният брой на живородените деца в община Вълчедръм за периода 2014-2020 г. е 85. Средната смъртност за изследваните 7 години е 228 човека годишно. Тенденциите на ниска раждаемост и висока смъртност са трайни и са причина за отрицателния естествен прираст и задълбочаващата се демографска криза.

Таблица 8: Заселени, изселени и механичен прираст в община Вълчедръм 2014-2020 г.

Година	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2014	218	95	123	228	86	142	-10	9	-19
2015	163	70	93	216	96	120	-53	-26	-27
2016	169	81	88	223	99	124	-54	-18	-36
2017	217	102	115	265	117	148	-48	-15	-33
2018	214	97	117	242	107	135	-28	-10	-18
2019	225	100	125	294	132	162	-69	-32	-37

2020	287	130	157	201	77	124	86	53	33
------	-----	-----	-----	-----	----	-----	----	----	----

Източник: Национален статистически институт

Механичният прираст през изследваните 7 години е отрицателен, като за 2020 г. за първи път е положителен с +86 човека. Средногодишно населението на община Вълчедръм за периода 2014-2019 г. намалява от миграция с около 44 души, което също оказва негативно влияние върху демографските процеси. Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в общината през програмния период 2014-2020 г. е намаляло с 1176 души.

Като цяло, текущата демографска картина показва, че изпълнението на Общинския план за развитие (ОПР) на община Вълчедръм през периода 2014-2020 г. не е успяло да повлияе положително върху негативните тенденции на намаляване и застаряване на населението. Перспективите за демографското развитие на общината в средносрочен план показват, че при равни други условия тези фактори ще компрометират възможността на икономическата система да генерира висок и устойчив растеж. Политиката за преодоляване на демографската криза в района през новия програмен период 2021-2027 г. трябва да е насочена към подобряване на инвестиционната среда, защото инвестициите са тези, които създават работни места и доходи, като по този начин привличат и задържат млади хора за живот и работа в общината.

3. Заетост и безработица

Важен показател, който характеризира влиянието на ОПР върху социално-икономическите процеси в целевата територия е равнището на заетост и безработица.

Равнището на безработица в община Вълчедръм намалява значително - с 22 пункта за периода 2014-2020 г. Средногодишният брой на регистрираните безработни лица към 2020 г. е 1017 (с 40% по-малко спрямо 2014 г.). Равнището на безработица през 2020 г. достига най-ниските си нива за отчетния програмен период – 33,26%, но остава със стойности значително по-високи от средните за област Монтана (11,4%) и за страната (6,7%).

Таблица 9: Средногодишен брой на безработните лица и равнище на безработица в община Вълчедръм за периода 2014 - 2020 г.

	Регистриран и безработни лица общо	От тях жени	От тях: Младежи до 29 години	От тях с висше образование	От тях с основно и по-ниско образование	Равнище на безработица
2014	1686	844	353	10	1141	55,60%
2015	1621	829	456	10	1125	53,50%
2016	1355	692	380	11	946	44,72%
2017	1098	588	292	14	752	36,24%
2018	1131	605	280	9	789	37,33%
2019	1078	595	172	9	751	35,58%
2020	1017	551	163	10	714	33,56%

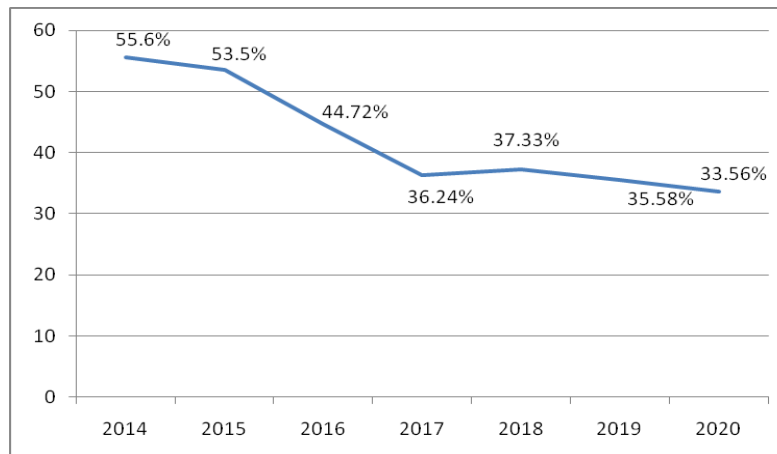
Източник: Дирекция „Бюро по труда” – гр. Лом

Намаляването на безработицата е положителна промяна в социално-икономическото развитие на общината и оказва благоприятно въздействие върху индикаторите за постигане целите на ОПР. Независимо от тези тенденции пазарът на труда в община Вълчедръм се нуждае

от стимулиране и допълнителни насърчителни мерки, включително за намаляване дела на трайно безработните лица, чрез обучения и преквалификация.

Графика 3: Динамика на безработицата в община Вълчедръм 2014-2020 г. (%)

Разпределението на регистрираните безработни лица по пол се променя, като в началото на отчетния период е балансирано - 50% безработни жени срещу 50% безработни мъже. Към края на 2020 г. относителният дял на безработните жени е 54% или 551 от регистрираните лица срещу 46% или 466 регистрирани безработни мъже. Жените са по-силно засегнати от липсата на работни места, при тях дисбалансите между притежаваната квалификация и търсенето на пазара на труда през последните години стават все по-големи.

Относителният дял на безработните младежи до 29 годишна възраст през последните години се движи в широки граници от 28% през 2015-2016 г. до 13% и от всички регистрирани през 2020 г. лица. Към края на 2020 г. регистрираните в Бюрото по труда младежи до 29 години са 163. Най-голям относителен дял в структурата на безработицата имат лицата с основно и по-ниско образование – около 70% почти през целия отчетен програмен период. Безработните висшисти са под 1% от регистрираните в бюрото по труда (по 10 лица средногодишно).

Характерен за пазара на труда в община Вълчедръм проблем е наличието на голям брой продължително безработни лица.

Таблица 10: Брой на продължително безработни лица по притежавана квалификация и образователно равнище

Година	Регистрирани продължително безработни лица	От тях с професионална квалификация	От тях без специалност и квалификация	От тях с висше образование	От тях с основно и по-ниско образование
2015	983	220	616	5	274
2016	921	199	722	5	248
2017	679	146	533	5	187
2018	557	120	440	2	161
2019	694	147	547	3	188
2020	581	459	154	3	424

Източник: Дирекция „Бюро по труда”- гр. Лом

Броят на продължително безработните лица намалява, както и относителният им дял. Към 2015 г. с продължителна регистрация в Бюрото по труда са 61% от безработните, а към 2020 г. - 57%. Без професионална квалификация са близо 80% от продължително безработните. С висше образование са само 3 от продължително безработните лица, а с основно и по-ниско образование – 424 или 73%. Относителният дял на безработните по степен на образование се запазва сравнително постоянен през отчетния период.

През периода 2014-2020 година в община Вълчедръм са разкрити 1100 работни места по програми, проекти и мерки за насърчаване на заетостта по Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ). С посредничеството на Бюрото по труда за анализирания период са устроени на работа около 3400 безработни лица. През 2020 г. постъпилите на работа са 534 лица, в това число 141 или 26% младежи до 29 години.

Най-много работни места през отчетния период са разкрити на първичния трудов пазар – около 1500, като за 2020 г. са 379, от които 11 новоразкрити работни места, обявени за първи път. Обхванатите през 2020 г. лица в програми и мерки за заетост са общо 66.

Застаряването на работната сила в условия на динамичен пазар на труда с постоянно променящи се изисквания към квалификацията и професионалните умения на заетите, е процес, който поражда необходимостта от непрекъснато повишаване на общия потенциал на работната сила, от една страна чрез учене през целия живот и, от друга, чрез активно стареене на лицата, които продължават да се трудят и в напреднала възраст.

Въпреки предприетите мерки и програми за насърчаване на заетостта през последните години, все още се наблюдава различие в заетостта между двата пола и преимущество на безработните със средно, начално и по-ниско образование.

Причините за ниските коефициенти на икономическа активност и заетост в общината освен демографската криза са слабата инвестиционна активност, липсата на работни места и най-вече несъответствието между професионалната квалификация на свободната работна сила и пазара на труда. Наблюдава се дефицит на квалифицирана работна ръка и на регионално ниво и на подотраслово ниво (за някои професионални тенденции и професии). Несъответствието между предлаганите и търсените квалификации е очевидно предимно в следните групи: незавършилите училище, млади хора, завършващи средно образование и тези без или с много ниско ниво на професионална квалификация. Това несъответствие се наблюдава също така в групите от хора с образование и професионални квалификации, но без стаж, както и в групата на продължително безработните. Бързо нарастват нуждите от квалифицирана работна ръка, свързани с въвеждането и използването на нови производствени, информационни и комуникационни технологии. В същото време младите квалифицирани кадри предпочитат да

напуснат родните места и да работят в големи градове у нас или в чужбина. Пазарът на труда изпитва остър недостиг на квалифицирани кадри, а безработицата сред лицата без образование и квалификация остава висока.

Като цяло изпълнението на Общинския план за развитие и прилагането на активни мерки на пазара на труда, включени и в Програмата за реализация на ОПР са повлияли положително върху пазара на труда в община Вълчедръм. Неблагоприятните демографски тенденции и някои структурни проблеми остават основни пречки пред нормалното функциониране на пазара на труда. Населението продължава да намалява и застарява. Делът на дълготрайно безработните остава сравнително висок. В същото време нараства недостигът на квалифициран труд, което отправя допълнително предизвикателство пред активните мерки на пазара на труда.

4. Икономическо развитие

Икономическото развитие на община Вълчедръм през програмен период 2014-2020 г. години се характеризира с различна динамика. Местната икономика има предимно аграрен характер. Структуроопределящи отрасли са селското стопанство и търговията, като водещо значение има земеделието. Неговата структура на производство и специализация определят характера на цялата територия и облика на населените места. Земеделието е застъпено във всички селища на общината и има важна роля за цялостното ѝ развитие.

Община Вълчедръм се намира в Северозападен район от ниво 2, който заема последно място по социално-икономически показатели за развитие, не само в страната, но и в целия Европейски съюз. През програмния период 2014-2020 г. икономическото развитие на общината се развива с различна динамика, но като цяло отчитаме ръст, въпреки неблагоприятните макроикономически условия, включително пандемията от коронавирус в края на периода. Повишават се основните икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия.

Таблица 11: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности 2014-2019 г.

Номенклатура на икономическите дейности	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Общо	147	152	148	154	161	162
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	44	44	46	54	52	52

Източник: Национален статистически институт

За периода 2014-2019 г. броят на предприятията се увеличава с 15 или с 10% и достига 162. Към 2019 г. в община Вълчедръм развиват дейност 162 нефинансови предприятия или 3,54% от фирмите в област Монтана (4577) и едва 0,55% от предприятията в Северозападен район (29210). Икономическото развитие на общината през отчетните години се характеризира с различна динамика – ръст в някои отрасли и спад в други, но като цяло общите показатели за развитие на икономиката бележат спад през 2016 г. и след това отново известен ръст до 2019 г.

В Аграрният сектор развиват дейност 32% от фирмите в община Вълчедръм.

**Таблица 12: Основни икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия
2014-2019 г.**

Година	ДМА	Произведена продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Финансов резултат	Заети лица	Наети лица
	Х и л я д и л е в о в е						Б р о й	
2014	84 557	54 657	85 610	66 910	-	-	590	457
2015	89 010	58 921	90 473	73 945	-	-	609	476
2016	103 313	78 551	100 453	61 023	90 940	8 028	560	431
2017	130 388	65 206	108 651	79 265	100 644	7 612	606	473
2018	127 766	88 137	117 811	87 678	97 938	17 443	616	479
2019	126 912	81 115	148 455	122 013	127 532	18 781	611	468

Източник: Национален статистически институт

Произведената продукция в общината през 2019 г. възлиза на 81 115 хил. лева или с 8% по-малко спрямо 2018 г., но с 48% повече спрямо базовата 2014 г. Приходите от дейността през 2019 г. са в размер на 148 455 хил. лева и непрекъснато нарастват в рамките на отчетния период.

За 2019 г. местните предприятия са реализирали нетни приходи от продажби (НПП) в размер на 122 013 хил. лева, или 4,5% от НПП в област Монтана (2705579 хил. лева) и 0,84% от НПП в СЗР (14580457 хил. лева). ДМА в нефинансовия сектор се увеличават и към 2019 г. са в размер на 126 912 хил. лева, което показва технологично обновяване и модернизация на местните фирми. Броят на наетите лица бележи лек ръст и през 2019 г. е 468, с около 2,4% повече спрямо 2014 г. Броят на заетите лица в нефинансовите предприятия също леко се увеличава и през 2019 година е 611, с 3,5% повече спрямо 2014 г.

Таблица 13: Предприятия (без финансовите) по групи според броя на заетите в тях в община Вълчедръм за периода 2014 – 2019 година (брой)

Предприятия	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Микро - до 9 заети	138	142	141	144	152	153
Малки - 10 - 49 заети	7	8	..	..	..	..
Средни - 50 - 249 заети	2	2	..	..	..	..
Големи над 250 заети	-	-	..	..	..	..
Общо	147	152	148	154	161	162

Източник: Национален статистически институт

В община Вълчедръм преобладават микропредприятията с до 9 заети лица – 153 броя или (94%) през 2019 г. Малките фирми от 10 до 49 заети лица към 2015 г. са 8 или 5%, а средните с персонал от 50 до 250 заети – 2 или 1%. След 2015 г. данните за малките и средни предприятия са конфиденциални. В общината няма регистрирани големи предприятия.

Таблица 14: Сравнителна характеристика на средната брутна годишна работна заплата в лева

2014	2015	2016	2017	2018	2019
7620	8968	9823	10786	11653	12562

Източник: Национален статистически институт

Средната брутна годишна работна заплата в община Вълчедръм за 2019 г. е 12562 лева, което е с около 65% повече спрямо 2014 г. и с около 8% повече от 2018 г.

Въпреки значителният ръст, възнагражденията в общината остават по-ниски спрямо средната годишна работна заплата за страната за същия период – 15209 лева, но по-високи от заплатите за област Монтана – 11165 лева и Северозападен район – 11860 лева.

Състоянието на местната икономика се определя и влияе от много на брой и различни по естество фактори, които биват както вътрешни, така и външни. В тази връзка е важно да се определи икономическото състояние на заобикалящите общината територии, което детерминира средата за нейното развитие, позицията на общината спрямо съседните ѝ общини, наличните ѝ сравнителни предимства и потенциали за растеж, както и основните ограничители за икономическия подем на общината.

Селско стопанство

Селското стопанство продължава да бъде водещ отрасъл на общинската икономика във Вълчедръм и се развива динамично през целия програмен период от 2014 до 2020 г.

То е основен източник на доходи и заетост и играе важна роля за развитието на района. Поземлените ресурси са основен фактор за развитието на земеделието на територията на общината. Земеделските територии съставляват 388495 дка или 90% от общата площ на общината. Земеделските земи, гори и неземеделски земи на територията на община Вълчедръм към 2020 г. възлизат на 383505 декара, от които с начин на трайно ползване „нива” - 334656 дка или 87%. Пасищата и ливадите са 29070 дка или 7,70%. С начин на ползване „трайни насаждения“ са 6712 дка, а лозята са 5587 дка. Обработваемата земя по баланс е 371 597 дка (95% от земеделските земи).

Таблица 15: Брой регистрирани земеделски стопани в община Вълчедръм 2015-2020 г.

година	брой	обработвана земя в т. ч пасища, мери и ливади по анкетни формуляри в дка
2014	260	-
2015	250	208 180
2016	239	221 180
2017	231	227 509
2018	220	233 469
2019	210	237 000
2020	205	242 218

Източник: Областна дирекция „Земеделие” - Монтана

Броят на земеделските стопани в община Вълчедръм намалява през последните години и за 2020 г. е 205 или с 21% по-малко спрямо 2014 г. Растениевъдството е основния земеделски

отрасъл в общината. Най-много земеделски площи се засаждат с пшеница, маслодаен слънчоглед, рапица и царевица за зърно.

Таблица 16: Основни видове отглеждани култури и среден добив 2015-2020 г.

Култура	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Площи дка	Ср.добив кг/дка	Площи дка	Ср.добив кг/дка	Площи дка	Ср.добив кг/дка	Площи дка	Ср.добив кг/дка	Площи дка	Ср.добив кг/дка	Площи дка	Ср.добив кг/дка
пшеница	89500	346	102000	518	102720	470	73000	547	79000	310	87580	540
ечемик	30250	420	14025	432	10580	530	12000	475	6370	325	9170	530
рапица	46500	380	12000	342	23350	352	14680	334	16960	235	3350	230
маслодаен слънчоглед	75000	300	59100	252	118754	256	70170	298	74850	305	71550	288
царевица за зърно	32500	498	54805	615	82000	458	83350	908	76070	580	141410	720
соя	9300	130	2860	115	1267	130	445	180	840	119	-	-

Източник: Областна дирекция „Земеделие” - Монтана

Най-много площи през 2020 г. са засети с царевица за зърно – 141410 дка, пшеница – 87580 дка и маслодаен слънчоглед – 71550 дка. Средните добиви от декар на основните отглеждани култури нарастват от 2015 до 2018 г., след това намаляват през 2019 г. и отново се увеличават през 2020 г.

Таблица 17: Основни видове отглеждани животни в община Вълчедръм 2014-2020 г.

Година	Говеда	Биволи	Овце	Кози	Свине	Еднокопитни	Птици	Зайци	Пчелни семейства
	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	бр.	хил.бр.	бр.	бр.
2014	2042	3	3439	1362	196	0	31,362	820	1155
2015	2352	1	4904	752	351	0	19,265	672	1544
2016	2548	1	4702	782	99	0	17,687	319	1822
2017	1213	1	2230	395	204	0	16,080	1085	2372
2018	2371	1	4496	605	32	0	16,761	308	2372
2019	2130	0	4351	604	0	284	16,912	308	2285
2020	2073	0	4305	515	16	265	15,967	308	2269

Източник: Областна дирекция по безопасност на храните - Монтана

Вторият подотрасъл на селското стопанство – животновъдството, бавно възстановява добрите си позиции. Водещи подотрасли на местното животновъдство са говедовъдство и овцевъдството. В козевъдството и свиневъдството се забелязва спад, а пчеларството е с лек ръст на броя отглеждани пчелни семейства до 2018 г. и през последните две години на програмния период бележи спад. Към 2020 г. в общината се отглеждат общо 2073 говеда, 4305 овце, 515 кози, 265 еднокопитни, 15967 птици, 308 зайци и 2269 пчелни семейства. Спрямо базовата 2014 г. се забелязва ръст в броя на отглежданите говеда, овце и пчелни семейства и спад в козевъдството, свиневъдството и в броя на отглежданите птици и зайци.

Съществен проблем за развитието на животновъдството остават строгите хигиенни и ветеринарномедицински изисквания към животновъдните обекти след присъединяването на страната ни към ЕС. Не на последно място сериозна пречка пред реализацията на местна животновъдна продукция се явяват и неизгодните, често прерастващи в нелоялни и монополни, взаимоотношения между продавачи, посредници и купувачи.

Тенденциите в развитието на селското стопанство следват тези в страната, които са свързани с намаляване на производството, ниска рентабилност и ниска конкурентоспособност на сектора. Намаляването на изкупните цени и заливането на пазара с вносни стоки правят сектора все по-малко привлекателен. Възможностите за финансиране, които предлагат европейските фондове са добър начин за подкрепа на сектора и неговото възстановяване, но липсва достатъчно активност от страна на местните производители за кандидатстване с проекти и инвестиране на средства в земеделие и животновъдство.

Горско стопанство

Горският фонд заема едва 1,79% от територията на община Вълчедръм - 7687 дка.

В горскостопанско отношение територията на община Вълчедръм се включва в обхвата на Държавно горско стопанство (ДГС) – Лом към Регионална дирекция на горите (РДГ) - Берковица. Горската растителност е от широколистни видове гори – дъб, благун, габър, бряст, ясен, акация, върба, липа, топола и др. Общата лесистост на община Вълчедръм е 2,6%.

Общината попада в горския подпояс на заливните и крайречни гори и в равнинно-хълмистия горскоростителен пояс на ДГС „Лом” от Дунавската хълмиста равнина. Лесоустройственият проект на ДГС осигурява добри предпоставки за стопанисване и ползване на горския фонд, като основните насоки на организация на горското стопанство в общината са съобразени с поставената цел по групи гори и земи съобразно функциите им.

Таблица 18: Разпределение на общата горска площ в община Вълчедръм по видове собственост 2020 г. (ха)

Видове собственост	Ха	%
Държавна собственост	366	31,72
Общинска собственост	135	11,70
Собственост на физически лица	154	13,34
Собственост на юридически лица	29	2,51
Гори върху земеделски земи държавна собственост	47	4,07
Гори върху земеделски земи общинска собственост	134	11,61
Гори върху земеделски земи собственост на частни физически лица	245	21,23
Гори върху земеделски земи собственост на частни юридически	10	0,88

лица		
Гори на МОСВ	34	2,94
ОБЩО	1154	100

Източник: ДГС „Лом“

Общата горска площ на територията на община Вълчедръм към 2020 г. е 1154 ха, от които 31,72% държавен горски фонд, 11,7% общинска собственост, 13,34% гори на частни физически лица и 2,51% гори на юридически лица. Горите върху зеделски земи са общо 37,79%, а горите на МОСВ – 2,94%.

Таблица 19: Ползване на дървесина от територията общината 2015-2019 г. (куб. м.)

2015	2016	2017	2018	2019
3272	1679	3192	0	781

Източник: ДГС „Лом“

Количеството на ползваната дървесина от държавния горски фонд на територията на община Вълчедръм намалява като през 2015 е 3272 куб.м., а през 2019 е 781 куб.м.

Общо за периода са добити 8924 куб.м. или по 1784,8 куб.м. средно на година.

Залесяването в държавни горски територии за периода 2015-2020 г. е 992 дка:

- 2015 г. – 84 дка;
- 2016 г. – 204 дка;
- 2017 г. - 335 дка;
- 2018 г. – 150 дка;
- 2019 г. – 143 дка;
- 2020 г. – 76 дка.

Дървесната растителност, макар и малко в района на общината, има своето място като източник на дървесина, като защита на земеделските земи от ерозия, като производител на кислород и като основен елемент на ландшафта, поради което и в бъдеще е необходимо да се полагат грижи за нейното опазване и обогатяване.

Изводи:

Прилагането на мерките и дейностите, включени в плана за развитие на община Вълчедръм за периода 2014-2020 г. оказва противоречиви въздействия върху икономическото ѝ развитие. От една страна безработицата намалява, но е много по-висока от средните равнища за областта и за страната. Броят на фирмите се увеличава и основните икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия се подобряват. От друга страна броят на земеделските производители намалява, но средните добиви от декар на основните видове отглеждани култури се увеличават. Местният бизнес се възползва от някои възможности за финансиране от европейските фондове и са реализирани редица проекти и дейности, обобщени в следващия раздел на доклада за последваща оценка на ОПР.

Последната година от прилагане на Общинския план за развитие - 2020 г. е необичайна и много различна, белязана със знака на пандемията от коронавируса COVID-19. Кризата нанася непредвидени последствия върху всички сектори на обществения живот и поставя на изпитание икономиката, здравните и социалните системи. Тези процеси естествено се отразиха негативно и на резултатите от изпълнението на Общинските планове за развитие. Обявеното извънредно положение за цялата територия на Република България и впоследствие - извънредна епидемична обстановка за страната, ограничи значително развитието на бизнеса, най-вече сектора на туризма, който е сред водещите за община Вълчедръм през последните години. Пандемията възпрепятства културния, спортния, социалния живот и създаде икономически и финансови рискове и неустойчивост в целия регион. Данните за състоянието на икономиката през изтеклата календарна 2020 г. не са публикувани от НСИ към момента на изготвяне на настоящия доклад и анализът за отрицателното въздействие на пандемията може да бъде извършен едва в края на 2021 г.

5. Социални дейности и услуги

Критерий за успех и устойчивост на резултатите от прилагането на ОПР е състоянието на социалните услуги в община Вълчедръм. В общината се предоставят широк спектър от социални услуги, в това число услуги за деца в риск, за възрастни хора, за лица с физически и психически увреждания и др. В резултат на развитието на социалните услуги в общината, значително е намаляла потребността от настаняване в институции.

В началото на отчетния период към 2014 г. на територията на община Вълчедръм се предоставят следните шест основни вида социални услуги:

- Домашен социален патронаж;
- Обществена трапезария;
- Социална услуга „Личен асистент“;
- Дом за възрастни хора със сетивни увреждания – Вълчедръм;
- Клуб на пенсионера;
- Клуб на хората с увреждания.

През отчетния период продължава предоставянето на социални услуги в общността, социални услуги в общността от резидентен тип и социални услуги в домашна среда. Успешно функционират и се развиват социални услуги обезпечени с държавно, общинско и проектно финансиране. Продължава изпълнението на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги за периода 2016-2020 г.

Към края на 2020 г. в общината функционират следните осем социални услуги:

- **Домашен социален патронаж** открит през 1986 г. в гр. Вълчедръм. Капацитетът му е за 70 – 90 лица и е с възможност за обслужване на всички населени места в общината. Домашният социален патронаж предоставя топла храна по домовете.

- **Дом за пълнолетни лица със сетивни нарушения - Вълчедръм** (специализирана институция, финансирана от държавата) - започва своята дейност през 2004 г. Той е специализирана институция от пансионен тип, в който хората са отделени от своята домашна среда. Капацитетът на ДПЛСН е за 48 души и почти винаги е изцяло запълнен. През второто шестмесечие на 2009 г. по Проект „Красива България“ е извършен ремонт, свързан с подмяна на дограма, външно и вътрешно освежаване, ремонт на санитарни възли, оборудване с вентилационна система на кухненския блок, създаване на паркова среда с беседка.

През 2019 г. с финансиране по Проект „Красива България“ и собствен финансов принос 10% е осигурена достъпна среда – външен асансьор към сградата на Дом за пълнолетни лица със сетивни нарушения.

През 2020 г. е изпълнен проект „Модернизиране на оборудването и обзавеждане на Дом за пълнолетни лица със сетивни нарушения град Вълчедръм“ с източник на финансиране Фонд „Социална закрила“ и собствен финансов принос 10%.

- **„Личен асистент“** - Услугата се предоставя на основание Закона за личната помощ, като чрез нея се подпомагат и разширяват възможностите за подобряване качеството на живот на хората от уязвимите групи и техните семейства. Качествената грижа в семейна среда на лица с увреждания и тежко болни самотни хора, подпомага постигането на социалната им адаптивност, от гледна точка на съществуващата инвалидност. Чрез предоставяне на тази услуга се създава възможност за намаляване на броя на настанените в специализирани институции хора с увреждания.

- **Социална услуга в общността „Обществена трапезария“** се предоставя от Общинското предприятие чрез Домашния социален патронаж, и е свързана със задоволяване с храна на хора, които не могат да си я осигурят сами. Краен бенефициент на този вид услуга, могат да бъдат всички самотни, възрастни хора с ниски доходи, лица с трайни увреждания, лица и семейства на месечно подпомагане, деца сираци, които не са в състояние да осигуряват сами жизнените си потребности.

- **Клуб на пенсионера** осигурява поддържането на контакти на пенсионерите, чрез осъществяване на дейности с културен, социален и здравен характер.

В общината до настоящия момент са разкрити три клуба на пенсионера – в общинския център и в кметствата Мокреш, и Разград. Членовете на тези клубове, могат да ползват развлекателни игри, да четат вестници, да гледат телевизия.

- **Клуб на хората с увреждания** Осигурява поддържането на социални контакти, чрез осъществяване на дейности с различен характер. В общината до настоящия момент е разкрит един такъв клуб в кметство Септемврийци.

- **Механизъм лична помощ**

На 01.01.2019 г. влезе в сила Закон за личната помощ, а предоставянето и финансирането на личната помощ реално стартира на 01.09.2019 г. Съгласно Закона, доставчик на лична помощ е Община Вълчедръм. Личната помощ се предоставя въз основа на индивидуална оценка на потребностите, изготвена по реда на Закона за хората с увреждания и издадено направление с определени брой часове за лична помощ.

Лицата, които имат право да бъдат включени в механизма лична помощ по реда на Закона за личната помощ са:

- Хората с право на чужда помощ с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност.
- Децата с право на чужда помощ, с определени 50 и над 50 на сто вид и степен на увреждане или трайно намалена работоспособност.
- Децата без право на чужда помощ с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или трайно намалена работоспособност.

Личната помощ се финансира със средства от:

- държавния бюджет, чрез бюджета на Министерството на труда и социалната политика;
- дарения, завещания, спонсорства, предоставени от физически или юридически лица;
- Европейските структурни и инвестиционни фондове;
- проекти и програми, финансирани от други международни финансови институции и донори и др.

- **Асистентска подкрепа**

Нова социална услуга, създадена като държавно делегирана дейност от 2021 г. , по реда на Закона за социалните услуги (ЗСУ) и правилника за прилагането му. Съгласно чл. 93 от ЗСУ, „Асистентска подкрепа“ е специализирана социална услуга, която включва подкрепа от асистент за: самообслужване, движение и придвижване, промяна и поддържане на позицията на тялото, ежедневни и домакински дейности и комуникация за лица в надтрудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване, които нямат определена по съответния ред степен на намалена работоспособност. Асистентската подкрепа е услуга и за деца с трайни увреждания и пълнолетни лица с трайни увреждания с определена чужда помощ.

Развитието на социалните услуги в община Вълчедръм е от особена важност за осигуряване на достоен начин на живот на определени рискови групи от населението. В изпълнение на своята социална политика Община Вълчедръм активно работи за осигуряване на по-добри и достойни условия на живот и възможности за социално включване на групите в социален риск, като мобилизира всички ресурси – човешки и материални.

6. Здравеопазване

Системата на здравеопазването в община Вълчедръм включва само доболнична помощ, която се осъществява от общопрактикуващи лекари. По здравна карта в общината има разкрити 4 общи първични медицински практики с общопрактикуващи лекари, които работят в град Вълчедръм. Здравното и медицинско обслужване на гражданите е затруднено, поради неравномерното разпределение на населението по общи практики и отдалечеността на голяма част от населените места от общинския център.

Таблица 20: Медицински персонал и население на един лекар в община Вълчедръм 2014-2020 г.

Персонал/Години	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Лекари	4	4	4	9	5	4	4
Лекари по дентална медицина	1	4	3	3	1	1	1
Медицински специалисти по здравни грижи	13	13	13	12	12	11	11
Население на 1 лекар	2306	2257	2209	2162	1699	2072	2052
Население на 1 лекар по дентална медицина	9225	9028	8834	8647	8493	8286	8206

Източник: ИНФОСТАТ - <https://infostat.nsi.bg>

За осъществяването на нормалната доболнична помощ има допълнителна необходимост от общопрактикуващи лекари и медицински специалисти. Броят на общопрактикуващите лекари в общината, по данни на НСИ се запазва еднакъв в началото и края на периода.

Населението на 1 лекар в община Вълчедръм към 2020 г. е 2052 човека, за сравнение в област Монтана за същия период е 286, в Северозападен район – 221, а общо в страната – 233. Много по-сложна е ситуацията с броя на населението на 1 лекар по дентална медицина. За община Вълчедръм броят на жителите, обслужвани от 1 стоматолог за 2020 г. е 8206, за същия период в област Монтана на 1 зъболекар се падат 1567 пациенти, в Северозападен район – 1351, а общо в страната – 946. Това доказва сериозната натовареност на практикуващите в общината медици и нуждата от привличане на допълнителни кадри в системата на здравеопазването.

Стоматологичната помощ в община Вълчедръм се осъществява само от 1 стоматологичен кабинет в общинския център. Затруднено е стоматологичното обслужване в малките и отдалечени села, поради недостатъчният транспорт и нарушената инфраструктура.

Спешната медицинска помощ в община Вълчедръм се осъществява от филиал за спешна медицинска помощ в град Вълчедръм на пряко подчинение, методиране и организация от ЦСМП - гр. Монтана. Филиалът за спешна медицинска помощ щатно е осигурен с 3 лекари, 9 медицински специалисти, 6 шофьора и 1 санитар. Спешната помощ не разполага със сигурен транспорт, санитарните линейки са амортизирани и недостатъчно на брой.

Голяма част от населението живее на разстояние до 30 минути от общинския център, където са съсредоточени здравните, социални и административни услуги.

Болнична лечебна помощ населението на община Вълчедръм получава от МБАЛ “Св. Николай Чудотворец” – гр. Лом, а когато се налага по-високо специализирана болнична помощ - в МБАЛ “Д-р Стамен Илиев” – гр. Монтана.

В община Вълчедръм работят 3 аптеки – 2 в гр. Вълчедръм и 1 в с. Златия и една дрогерия – в с. Септемврийци. Затруднено е снабдяването с лекарства в малките и отдалечени населени места на общината, поради липса на обществен транспорт.

Здравно-демографската характеристика очертава неблагоприятни тенденции в развитието на здравното състояние. Сериозен проблем се явява нарушената профилактика на населението, което води до влошаване на общия здравен статус. Подобряването на общата система за навременна и всеобхватна профилактика ще спомогне за снижаване на заболяемостта и много по-качествено лечение на болните.

Основните рискови фактори (тютюнопушене, употреба на алкохол, затлъстяване, небалансирано хранене и ниска двигателна активност) продължават да обхващат голяма част от населението и да застрашават здравето му. Предизвикателство пред намаляването на преждевременната смъртност е повишаването на здравната култура на населението. Осигуреността на населението в общината с медицински специалисти е относително добра, но с териториални диспропорции и с неблагоприятна перспектива, във връзка с емиграцията на квалифицирани специалисти и малък брой присъединяващи се към работната сила в системата на здравеопазването.

Анализът на инфраструктурата, осигуреността и достъпността до здравни услуги установява неравномерност в разпределението на материалната база и диспропорции в осигуреността с лекари и медицински персонал. Значителен потенциал за подобряване на ефективността се крие в ускоряване на процесите на навлизане на електронното управление в системата на здравеопазването.

7. Образование

Състоянието на образованието е друг ключов фактор, с който се оценява влиянието на ОПР върху целевата територия и нейното население. Приоритетите в дейността на Община Вълчедръм в сферата на образованието са съобразени с основните цели и принципи на промените в училищното образование и са част от основните дейности в Плана за развитие за периода 2014 – 2020 г.

В община Вълчедръм има добре функционираща система за предучилищно и училищно образование, възпитание и личностна подкрепа, които се осигуряват в детските градини и училищата. Образователната система е добре организирана, обезпечена с кадри и материално-техническа база и осигурява общообразователната и професионална подготовка на учащите се. Наличната мрежа от учебни заведения е с оптимизирана структура, съобразена с действащите закони и подзаконови документи и нормативи и с местните, държавни и европейски стратегии за развитие на образованието. Развитието на демографските процеси на територията на общината се отразяват негативно върху мрежата от учебни заведения. През периода 2014-2020 г. не са закривани общински училища и детски градини.

Липсата на училища със засилено изучаване на чужди езици, технически и икономически специалности в община Вълчедръм води до преориентиране на част от учениците след седми и осми клас към други общини в и извън областта, като на учениците се налага да пътуват до гр. Монтана, гр. Лом или до друг по-голям град. Този факт показва, че възможностите за получаване на средно образование в рамките на общината са ограничени.

През учебната 2019/2020 г. функционират 6 общински училища, от които 1 Професионална гимназия в гр. Вълчедръм, 1 обединено училище в с. Долни Цибър и 4 основни училища, както следва:

- Професионална гимназия „Димитър Маринов” - гр. Вълчедръм;
- I ОУ „Васил Левски” - гр. Вълчедръм;
- II ОУ „Иван Вазов” - гр. Вълчедръм;
- ОУ „Христо Ботев” - с. Златия;
- ОБУ „Христо Ботев” - с. Долни Цибър;
- ОУ „Д-р Петър Берон” - с. Септемврийци.

Таблица 21: Сравнителни данни за общообразователните и професионални училища по учебни години

Учебни години	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Брой училища	6	6	6	6	6	6
Брой учители	58	58	58	51	48	55
Брой паралелки	38	36	37	35	36	35
Брой ученици	872	781	756	661	659	662
в т.ч. - мъже	453	399	383	331	318	329

в т.ч. - жени	419	382	373	330	341	333
---------------	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Източник: ИНФОСТАТ - <https://infostat.nsi.bg>

Общият брой на учениците в общината намалява значително с 210 или с около 24% през 2020 спрямо 2014 г. През учебната 2019/2020 г. в шестте училища на територията на общината се обучават общо 662 ученика, в това число 329 момичета и 333 момчета. Относителният дял на момчетата намалява от 52% в началото на програмния период на 49% към 2020 г.

Броят на учителите през анализирания период също намалява – с 10 учители за периода 2014-2019 г., но през учебната 2019/2020 г. се увеличава със 7 до 55. Броят на паралелките се запазва относително постоянен и се колебае в тесни граници, като през 2019/2020 г. е 35, с 3 паралелки по-малко спрямо учебната 2014/2015 г.

Професионалното обучение е съобразено със спецификата на местната икономика, като продължава да се търси по-тясно обвързване на профилираните паралелки с икономическите приоритети на общината и търсенето на пазара на труда.

Професионална гимназия „Димитър Маринов” - гр. Вълчедръм е единственото средно учебно заведение на територията на общината, даващо възможност да се обучават ученици по професии и специалности, за които има търсене на пазара на труда. Учебното заведение регулярно провежда срещи и дискусии с представители на бизнеса и земеделските производители, от които получава актуална информация за необходимите им подготвени кадри. Ръководството на Професионална гимназия „Димитър Маринов” проявява гъвкавост и се стреми да предлага на пазара на труда подготвени специалисти в търсените професионални направления, като при изразен интерес се актуализират професионалните направления и професиите, по които ще се реализира прием в професионалните паралелки.

Оптимизирането на училищната мрежа следва да създаде предпоставки за финансиране на професионални училища, защитени професии, съобразно потребностите на общината, както и с внедряване на обучение чрез работа (дуалнообучение). Т.е. наложителни са мерки за стимулиране на обучението по търсените на пазара на труда професии, степен на квалификациите, съобразно степента на развитие на местната икономика и заявените инвестиционни намерения, като продължава политиката за достъп до образование на учениците от специфични целеви групи.

Важна тема засягаща професионалното образование е дуалното обучение, интересът към тази форма на обучение с практика е изключително голям. Има тенденция за разширяване на дуалното обучение у нас, но за целта са нужни промени, най-вече законодателни. Този вид обучение засяга две групи лица – над 16 години, които са в образователната система, и тези, които са на пазара на труда над 16 години.

В общинските училища са интегрирани и се обучават деца със специални образователни потребности. С всички тях работят специалисти от Ресурсен център - гр. Монтана. В помощ на обучението са ресурсен учител, логопед и психолог. Потребност от психолози или педагогически съветници има и в останалите училища в общината. Няма проблем с интеграцията на ромските деца в община Вълчедръм, но има проблем със задържането им в училище. Разходите, които се налагат във връзка с посещаване на училище, влияят силно върху мотивацията на родители и ученици и стават причина за отпадане на деца от образователната система.

Една от мерките срещу отпадане и задържането на учениците от ромски произход е работата по проекти. Четири училища – ОБУ „Христо Ботев” - с. Долни Цибър, ОУ „Христо Ботев“ - с. Златия, ОУ „Д-р Петър Берон” - с. Септемврийци и ОУ „Васил Левски” - гр. Вълчедръм участват в проекти на ЦМЕДТ „Амалипе”.

Организирането на обучение чрез работа (дуално обучение) е нова възможност за повторно включване на рано напусналите образователната система.

От 2018 г. има промяна в системата на делегираните бюджети, като финансирането не зависи само от броя на децата и учениците, а и от броя на паралелките, от спецификата на региона, в който се намира училището, а в по-дългосрочен период и от качеството на образователния процес.

Структурите на предучилищното образование в общината са добре развити. Осигуреността с детски градини, преподаватели и места в детските градини е много добра.

Таблица 22: Сравнителни данни за общинските детски градини по учебни години

Учебни години	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Брой детски градини	6	6	6	6	6
Брой групи	13	13	11	11	11
Педагогически персонал	26	26	22	22	21
Брой деца	274	254	265	265	266
в т.ч. - мъже	141	133	137	139	134
в т.ч. - жени	133	121	128	126	132

Източник: ИНФОСТАТ - <https://infostat.nsi.bg>

В общината през 2019/2020 учебна година функционират 6 детски градини, които се посещават от 266 деца, разпределени в 11 групи. Капацитетът на детските градини напълно покрива нуждите на общината.

Броят на децата в детските градини е намалял с около 3% за анализирания период. Педагогическият персонал намалява с 5 човека за 5 годишния период.

Технически средства и дидактически материали се осигуряват от бюджетите на детските градини и училищата.

На територията на община Вълчедръм функционира Център за подкрепа за личностно развитие – Обединен детски комплекс - Вълчедръм (ЦПЛР-ОДК), към който развиват дейност 9 групи в направления „Изкуство“ и „Спорт“.

Сградният фонд на учебните заведения включва 6 сгради за училищата и 6 сгради за детските градини. Необходимо е обновяване на материално-техническата база в някои учебни и детски заведения и въвеждане на мерки за енергийна ефективност, както и благоустрояване и озеленяване на училищния двор.

Сферата на образованието в община Вълчедръм като цяло е обезпечена с квалифицирани кадри. Няма нередовни учители. Няма недостиг на специалисти по отделните дисциплини. Проблем в селата е редуцираният щат, който не позволява всеки учебен предмет да се преподава от специалист. В общината са налице достатъчен брой учители по отделните предмети, с висше и полувисше образование и съответната квалификация.

Наличието на квалифицирани преподавателски кадри в достатъчна степен е силна страна за общината, което е едно от условията за постигане на добри резултати при подготовката на учащите в системата на средното образование. Учителите имат възможност да повишават квалификацията си чрез участие в обучителни курсове и семинари.

Предвид негативните демографски тенденции за страната, нивото на образователните характеристики на населението е ключова предпоставка за качеството на човешкия ресурс. Тенденциите, които ще окажат влияние върху сектора на образованието през следващите години отразяват основните изисквания за равнопоставен достъп до качествено образование на всички равнища и за всички социални групи и по-добро обвързване на образованието с науката и бизнеса, с търсените знания и умения.

Сериозен проблем, характеризиращ квалификацията на човешките ресурси в страната, е ниското ниво на компютърни и цифрови умения, което пречат за широкото използване на ИКТ и базираните на тях услуги и постигането на цифров растеж. През последните години се правят опити за навлизане на модерните технологии в учебния процес, но резултатът е противоречив. Кризата с COVID-19 принуди учителите и учениците да се пренастроят бързо към дистанционна форма на обучение. Това доказва необходимостта от интервенции на всички нива на образователната система за повишаване на цифровата грамотност на учениците и избягване на така нареченото цифрово изключване.

III. Оценка на степента на постигане на целите, приоритетите и устойчивост на резултатите

Степента на постигане на целите, приоритетите и устойчивостта на резултатите от изпълнението ще бъдат отчетени на база заложеното в Общинския план за развитие на община Вълчедръм 2014-2020 г. /ОПР/.

В стратегическата част на Общинския план за развитие на община Вълчедръм 2014-2020 г. са включени: визия, 1 главна цел, 3 стратегически цели, 4 приоритета, 12 специфични цели и 37 мерки.

Визията отразява желанието за достигане на определено ниво на развитие на община Вълчедръм. Тя е консолидирана, обобщена представа/желание на една общност за стандарта на живот и качествата на средата, която изгражда, поддържа и обитава.

Визията за развитие на община Вълчедръм, отразена в ОПР 2014-2020 г. е:

„Община Вълчедръм - привлекателен за живот и работа екологично чист район с развито селско стопанство, икономически растеж и заетост, основани на подходящи инвестиции и ефективно използване на ресурсите за преодоляване на същественото социално-икономическо изоставане.”

Дългосрочната политика на община Вълчедръм, очертана във визията играе ключова роля за постигането на устойчивото и балансирано местно развитие в различни аспекти - икономически, социален, екологичен и териториален. Във визията е заложена прогнозата, че ще бъде оползотворен и развит специфичният потенциал на общината, изразен най-вече в нейното стратегическо местоположение на граничен район, ще бъде повишена степента на икономическо развитие, ще бъдат подобрени условията за живот и ще бъде преодолян демографския срив и обезлюдяването на района.

Главната цел за развитието на община Вълчедръм до 2020 г. е формулирана така:

„Устойчиво местно развитие, преодоляване на демографската криза и бедността, основани на потенциала за постигане на общ икономически напредък, подобрено качество на живот с високи равнища на заетост и обновена техническа инфраструктура.“

Устойчивото развитие на района е свързано най-вече с преодоляване на демографската криза и бедността, чрез насърчаване на инвестициите, предприемачеството и оползотворяване на местния потенциал и ресурси.

Стратегическите цели и приоритети на ОПР – Вълчедръм за периода 2014-2020 г. като цяло са съгласувани и уместни по отношение на плановите и стратегически документи от по-високо ниво.

Трите стратегически цели за развитие на Вълчедръм до 2020 г. са:

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: Съживяване на местната икономика и създаване на работни места, чрез ефективно използване на ресурсите и привличане на инвестиции в селското стопанство, съпътстващи дейности и услуги за намаляване на безработицата и повишаване на доходите.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: Повишаване и развитие на човешките ресурси, подобряване качеството и стандарта на живот, насърчаване на образованието и социалното включване.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: Балансирано териториално развитие, чрез комплексно подобряване състоянието на техническата и социална инфраструктура, съхраняване и опазване на природното богатство.

Приоритетите в ОПР ще се използват за базови при оценката на първоначалните резултати от изпълнението на документа за периода 2014-2016 г.

Приоритет 1: Икономическо съживяване и развитие на района, насърчаване на малкия и средния бизнес и инвестициите в селското стопанство, създаване и развитие на публично-частни партньорства.

Приоритет 2: Развитие на човешкия капитал, подобряване стандарта на живот, повишаване на заетостта, доходите и задържане на младите хора в района.

Приоритет 3: Подобряване и възстановяване на техническата инфраструктура, опазване на околната среда и природното богатство.

Приоритет 4: Подобряване на качеството и достъпа до административни, здравни, образователни, социални и културни услуги.

Първият и най-важен приоритет е насочен към икономическото съживяване и развитие на района, насърчаване на предприемачеството и инвестициите в селското стопанство за цялостно подобряване на жизнения стандарт на населението.

Вторият приоритет предвижда подобряване на качеството на живот, създаване на условия за заетост и доходи за задържане на младите хора в района.

Третият приоритет касае възстановяването и поддръжката на техническата инфраструктура, опазването на околната среда и природното богатство.

Четвъртият последен приоритет на ОПР на община Вълчедръм 2014-2020 г. е насочен към подобряване качеството и достъпа до услуги във всички сфери на обществения живот.

В своята съвкупност така формулираните приоритети и тяхната успешна реализация ще допринесат за изпълнение на визията и постигане целите на регионално, национално и европейско ниво.

Заложените в ОПР на община Вълчедръм **12 специфични цели** детайлизират изпълнението на приоритетите, стратегическите цели, главната цел и визията:

Към Приоритет 1:

Специфична цел 1.1: Насърчаване на предприемачеството, инвестициите и трансграничното сътрудничество.

Специфична цел 1.2: Развитие на селското стопанство.

Към Приоритет 2:

Специфична цел 2.1: Подобряване достъпа до заетост и създаване на нови работни места.

Специфична цел 2.2: Повишаване качеството на човешките ресурси и постигане на съответствие с изискванията на пазара на труда.

Специфична цел 2.3: Насърчаване на трудовата активност и социалното включване на групи в неравностойно положение.

Към Приоритет 3:

Специфична цел 3.1: Доизграждане и модернизиране на техническата инфраструктура и подобряване качествата на средата.

Специфична цел 3.2: Опазване на околната среда и пълноценно използване на природните ресурси.

Към Приоритет 4:

Специфична цел 4.1: Подобряване на административните услуги и повишаване на институционалния капацитет.

Специфична цел 4.2: Осигуряване на качествено образование и учене през целия живот.

Специфична цел 4.3: Повишаване достъпа до устойчиви и висококачествени здравни услуги.

Специфична цел 4.4: Разширяване обхвата и вида на социалните услуги.

Специфична цел 4.5: Развитие на културата, спорта и младежките дейности.

В ОПР са заложили **37 мерки**, които съответстват на съществуващата социално-икономическа ситуация във Вълчедръм, на приоритетите и целите за развитие и финансовите възможности на Общината.

Приоритетите и Специфичните цели в ОПР се използват за базови при извършване на последващата оценка. Те съчетават местния потенциал с целите и насоките за развитие на регионално, национално и европейско ниво. Те са релевантни и адекватни на социално-икономическа ситуация в община Вълчедръм и на възможностите за развитие на общината. В своята съвкупност така формулираните стратегически цели, приоритети, специфични цели и

тяхната успешна реализация допринасят за изпълнение на визията и постигане целите на регионално, национално и европейско ниво.

Постигането на целите на ОПР – Вълчедръм за периода до 2020 г. допринася пряко за изпълнение целите на ОСР - Монтана, РПР на СЗР, НСРР и реализира на практика общоевропейските цели на местно ниво.

Стратегията за реализация на ОПР обхваща и проследява взаимовръзката между формулираната визия за развитие, определените стратегически цели, приоритети за действие и техните специфични цели, които трябва да бъдат постигнати посредством изпълнението на конкретни мерки, проекти и предвидените в проектите дейности.

Оценката на степента на постигане на целите, приоритетите и устойчивостта на резултатите е разгледана по приоритети, като към всеки един приоритет е проследено изпълнението на конкретните специфични цели и мерки. По този начин се откроява кои от тях са изпълнени, неизпълнени или текущи, съответно има или няма напредък по тях.

В извършената през 2017 г. междинна оценка за изпълнението на ОПР се съдържа подробна аналитична информация за дейностите, ресурсите и получените въздействия на плана от началото на неговата реализация. Анализът проследява изпълнението на приоритетите, като оценката е направена на база реализираните през периода 2014-2017 г. проекти, обекти и дейности и вложените финансови средства за изпълнението им.

Приложена е следната методика за извършване на качествена последваща оценка на количествено измеримите показатели:

Таблица 23: Методика за качествена оценка на количествени показатели

Процентно съотношение изпълнение (в %) към 31.12.2020 г.	Качествена оценка на изпълнението
0 (неизпълнение) - 15	слабо изпълнение
от 16 до 40	умерено изпълнение
от 41 до 60	добро изпълнение
от 61 до 80	много добро изпълнение
над 80	отлично изпълнение

За плановия период 2014-2020 г. в Индикативната финансова таблица на община Вълчедръм за четирите основни приоритета на ОПР са заложили 71 проекта и дейности на обща стойност 111 475 000 лева. На етапа на междинна оценка за периода 2014-2016 г. е отчетено общо изпълнение на 43 проекта за 10 935 023 лева.

Изводът е, че на етапа на МО финансовото изпълнение на ОПР на база усвоени средства и инвестиции от общински проекти е 10%, а техническото изпълнение на база заложили и изпълнени дейности е 61%. Това е много добър напредък в средата на програмния период.

Настоящата последваща оценка използва за база заложените брой проекти и инвестиции в Общинския план за развитие на община Вълчедръм като обобщава резултатите от междинната оценка и изследва в съвкупност въздействието на всички проекти и дейности за периода 2014-2020 г., за които има събрани данни и информация.

Реалните резултати от изпълнението на Общинския план за развитие на община Вълчедръм за програмен период 2014-2020 г. по приоритети, специфични цели, мерки, проекти и дейности са представени в следващата таблица:

Таблица 24: Справка за проектите на Община Вълчедръм през периода 2014-2020 г.

№ по ред	Наименование на проект	Обща стойност лева	Период на изпълнение	Източник на средства – програма, фонд, бюджет (собствен финансов принос в %)	Резултати
	ПРИОРИТЕТ 1 Икономическо съживяване и развитие на района, насърчаване на малкия и средния бизнес и инвестициите в селското стопанство, създаване и развитие на публично-частни партньорства	3242323			
	Специфична цел 1.1. Насърчаване на предприемачеството, инвестициите и трансграничното сътрудничество	321380			
	Мярка 1.1.1. Стимулиране на местното предприемачество	321380			
1	Разработване на биокомпоненти от природни източници и лабораторен продукт за варикозни и диабетни рани	321380	2018-2020	ОП "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020	Проект за модернизация на фирма "Алекс 1977" ЕООД
	Мярка 1.1.2. Създаване на публично-частни партньорства и инициативи за икономическо развитие				
	Мярка 1.1.3. Стимулиране на сътрудничеството и партньорството				

Доклад за последваща оценка на изпълнението на
Общински план за развитие на община Вълчедръм 2014-2020 г.

	Специфична цел 1.2: Развитие на селското стопанство	2920943			
	Мярка 1.2.1. Разнообразяване на земеделските култури	311519			
2	Закупуване на земеделска техника за трайни насаждения	311519	2014-2016	ПРСР 2014-2020	Подобрена конкурентоспособност на ЗП Димитър Великов
	Мярка 1.2.2. Развитие на животновъдството				
	Мярка 1.2.3. Подпомагане развитието на устойчиво и високоефективно селско стопанство	2609424			
3	Изграждане на силосно стопанство в УПИ 353, 354, кв.46 по плана на гр.Вълчедръм и закупуване на нова земеделска техника	1380691	2014-2016	ПРСР 2014-2020	Създаване и оборудване на силосно стопанство на фирма „Златия Агро“ ЕООД
4	Закупуване на земеделска техника	271692	2014-2016	ПРСР 2014-2020	Подобрена конкурентоспособност на фирма „Зора-Агро“ ООД
5	Модернизиране на стопанство, чрез инвестиции в закупуване на земеделска техника	170446	2014-2016	ПРСР 2014-2020	Технологично модернизирано земеделско стопанство на ЗП Александър Александров
6	Закупуване на земеделска техника	178416	2014-2016	ПРСР 2014-2020	Подобрена конкурентоспособност на ЗП Феда Фердинандов
7	Закупуване на земеделска техника и оборудване за прецизни обработки	353446	2014-2016	ПРСР 2014-2020	Въведено професионално оборудване в стопанството на ЗП Валери Торнин
8	Закупуване на специализирана земеделска техника за отглеждане и прибиране на зърнено житни и маслодайни култури	73330	2014-2016	ПРСР 2014-2020	Модернизирано земеделско стопанство на фирма „Ки Ти Бо“ ООД
9	Закупуване на земеделска техника и повишаване на селскостопанската производителност	181403	2014-2016	ПРСР 2014-2020	Технологично модернизирано земеделско стопанство на ЗП Станислав Стоянов
	ПРИОРИТЕТ 2 Развитие на човешкия капитал, подобряване стандарта на живот, повишаване на заетостта, доходите и задържане на младите хора в района	1473425			
	Специфична цел 2.1: Подобряване достъпа до заетост и създаване на нови работни места	1133119			

Доклад за последваща оценка на изпълнението на
Общински план за развитие на община Вълчедръм 2014-2020 г.

	Мярка 2.1.1. Подобряване условията на труд и повишаване на доходите				
	Мярка 2.1.2. Насърчаване на работодателите за наемане на работа на младежи до 29 години	1084224			
10	Проект „Обучение и заетост на младите хора“	22353	2017-2018	Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”	Създаване на 8 нови работни места за младежи в община Вълчедръм
11	Проект „Обучение и заетост на младите хора“	350697	2018	Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”	Създаване на 97 нови работни места за младежи в община Вълчедръм
12	Проект „Обучение и заетост на младите хора“	221000	2020	Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”	Създаване на 78 нови работни места за младежи в община Вълчедръм
13	Проект „Младежка заетост“	490174	2019-2020	Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”	Насърчаване на работодателите за наемане на работа на общо 113 младежи до 29 години.
	Мярка 2.1.3. Стимулиране на самостоятелна заетост, предприемачество и създаване на нови предприятия	48895			
14	Проект за създаване на стопанство на Млад фермер	48895	2014-2017	ПРСР 2014-2020	Създадено ново земеделско стопанство на ЗП Адриана Кузманова
	Мярка 2.1.4. Стимулиране на трудовата мобилност за увеличаване равнището на заетостта и доходите				
	Специфична цел 2.2: Повишаване качеството на човешките ресурси и постигане на съответствие с изискванията на пазара на труда				
	Мярка 2.2.1. Повишаване професионалните умения и квалификацията на работната сила				
	Мярка 2.2.2. Превенция на отпадането от пазара на труда				
	Специфична цел 2.3: Насърчаване на трудовата активност и социалното включване на групи в неравностойно положение	340306			
	Мярка 2.3.1. Повишаване на икономическата активност и намаляване равнището на	265371			

	безработица сред групи в неравностойно положение на пазара на труда				
15	Национална програма „От социални помощи към осигуряване на заетост“	247523	2014	Републикански бюджет	Създадена заетост за 499 безработни лица
16	Национална програма „Заетост и обучение на хора с трайни увреждания“	17848	2014	Републикански бюджет	Създадена заетост за 3 лица с трайни увреждания
	Мярка 2.3.2. Интегриране на маргинализираните общности в общественния живот	74935			
17	Проект за създаване на нови работни места по Схема BG051PO001-1.1.11 „Подкрепа за заетост“	74935	2014	Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”	Създадена заетост за 15 безработни лица
	ПРИОРИТЕТ 3 Подобряване и възстановяване на техническата инфраструктура, опазване на околната среда и природното богатство	16124542			
	Специфична цел 3.1: Подобряване достъпа до заетост и създаване на нови работни места	12823887			
	Мярка 3.1.1. Ремонт и реконструкция на общински пътища и улични мрежи	6060501			
18	Ремонт на пътна инфраструктура на община Вълчедръм, област Монтана	523281	2014-2020	Общински бюджет	Частични ремонти на пътна инфраструктура в община Вълчедръм
19	Текущ ремонт улици в община Вълчедръм	495098	2016-2020	Общински бюджет	Частични ремонти на улична мрежа в община Вълчедръм
20	Благоустрояване на улична мрежа гр.Вълчедръм - улици „Стоян Заимов” и улица „Антон Страшимиров”	747043	2014	Публична инвестиционна програма „Растеж и устойчиво развитие на регионите”	Цялостно преасфалтиране на улична инфраструктура
21	Изкърпване на асфалтова настилка - ул. „Трета и ул. „Петдесет и трета” в с. Мокреш	25200	2014	Общински бюджет	Частични ремонти на улична инфраструктура
22	Баластриране на улици в гр. Вълчедръм: „Балатон” „Панайот Волов” , „Петко Славейков”, „Неофит Бозвели” „Христо Михайлов”, ”22-ри септември”, „Клокотница”, „Хан Аспарух”	120000	2015	Общински бюджет	Баластрирани улици с дължина 2,25 км. Облагодетелствано население - 3 537 души в гр.Вълчедръм
23	Баластриране на улици в община Вълчедръм	218936	2016-2018	Общински бюджет	Баластрирани улици с дължина 2,68 км. Облагодетелствано население – 8 865 души в община Вълчедръм
24	Текущ ремонт на ул.”Алабин”	30000	2015	Общински бюджет	Ремонтирана 1 км. улична

Доклад за последваща оценка на изпълнението на
Общински план за развитие на община Вълчедръм 2014-2020 г.

	град Вълчедръм				инфраструктура в общинския център – гр.Вълчедръм
25	Ремонт на част от тротоар на улица „Бенковски” от УПИ XVII ₂₀₅ до УПИ X ₃₆₁ в квартал 15 по плана на гр. Вълчедръм	39944	2014-2015	Общински бюджет	Подобрена градска улична инфраструктура
26	Проект за СМР на улица „В.Левски”, улица „П.Р.Славейков” и улица „Битоля” в гр. Вълчедръм	1290482	2018-2020	Програма за развитие на селските райони 2014-2020	Благоустрояване на 1364,97 л.м. улици в общинския център град Вълчедръм
27	Проект за СМР на улица „Петнадесета” в с.Долни Цибър	745438	2018-2020	Програма за развитие на селските райони 2014-2020	Благоустрояване на 1224 л.м. улици в село Долни Цибър
28	„Благоустрояване на улична мрежа на гр. Вълчедръм, подобект: „Улица "Клокотница" - от ул. „Алабин“ до ул. „Славянска“	1825079	2020	Републикански бюджет, Общински бюджет	Цялостно преасфалтиране на улична инфраструктура
	Мярка 3.1.2. Изграждане на нова и реконструкция на съществуваща водоснабдителна и канализационна инфраструктура	4930415			
29	Реконструкция на вътрешна водопроводна мрежа с. Мокреш, община Вълчедръм – III етап	3148557	2011-2014	Програма за развитие на селските райони 2007-2013	Изградени 3,66 км водопроводна мрежа Облагодетелствано население - 463 души
30	Доизграждане на водопроводна мрежа с.Септемврийци, Община Вълчедръм	410537	2014-2015	ПУДООС	Изградени 3,66 км водопроводна мрежа Облагодетелствано население - 451 души
31	Доизграждане на водоснабдителна система на град Вълчедръм	830888	2016-2017	ПУДООС	Изградени 6,5 км водопроводна мрежа Облагодетелствано население – 3 537 души
32	Инвестиции в ПСПВ в с.Долни Цибър	268691	2016	Общински бюджет	Подобрена инфраструктура за питейни води в с.Долни Цибър, общ.Вълчедръм Облагодетелствано население - 1680 души
33	Реконструкция на водопроводната мрежа на ул. „Клокотница” в гр. Вълчедръм	117356	2017	Общински бюджет	Подобрена инфраструктура за питейни води в общинския център град Вълчедръм
34	Реконструкция на водопроводната мрежа на ул. „В.Левски”, ул.П.Р.Славейков“ и ул.“Битоля“ в гр. Вълчедръм	126366	2018	Общински бюджет	Подобрена инфраструктура за питейни води в общинския център град Вълчедръм
35	Изграждане на Тръбен кладенец „ТК2-Септемврийци” за питейно-битово водоснабдяване в ПИ №128181 в землище на с.Септемврийци, Община Вълчедръм	28020	2020	Общински бюджет	Подобрена инфраструктура за питейни води в община Вълчедръм

Доклад за последваща оценка на изпълнението на
Общински план за развитие на община Вълчедръм 2014-2020 г.

	Мярка 3.1.3. Предотвратяване и ограничаване на последиците от природни бедствия и аварии	259787			
36	Отводнителна система с. Долни Цибър - I ^{-ви} етап – Община Вълчедръм	248000	2014-2015	ПМС № 129/22.05.2014 г.	Изградени 1,55 км отводнителна система Облагодетелствано население - 1667 души
37	Укрепване на дига при заустване отводнителна система Долни Цибър	11787	2016	Общински бюджет	Превантивни мерки за неутрализиране на риска от наводнения
	Мярка 3.1.4. Подобряване качеството и обхвата на телекомуникациите	29338			
38	Изграждане на безжичен интернет на обществени места	29338	2019	Инициатива WiFi4EU	Инсталиране на Wi-Fi оборудване и изграждане на 13 точки за достъп до безжичен интернет – по една във всяко населено място и три за територията на гр. Вълчедръм
	Мярка 3.1.5. Повишаване на енергийната ефективност и ВЕИ	72114			
39	Ремонт покрив сграда на общинска администрация и частична подмяна на дограма	72114	2016	Общински бюджет	Повишена енергийна ефективност в сграда общинска собственост
	Мярка 3.1.6. Комплексно планиране и устройство на територията	234699			
40	Изпълнение за инженеринг на сградата ЦДГ „Патиланци” – гр.Вълчедръм	33783	2014	Общински бюджет	Разработена техническа документация за ремонт на общинска образователна инфраструктура
41	Прединвестиционно проучване и изготвяне на работен проект за ПСПВ на с.Долни Цибър	32928	2016	Общински бюджет	Разработена техническа документация за изграждане на водоснабдителна инфраструктура
42	Изработване на проект за общ устройствен план на Община Вълчедръм	167988	2016-2017	Републикански бюджет	Подобряване на проектната готовност на община Вълчедръм
	Мярка 3.1.7. Благоустрояване и обновяване на населените места	1237033			
43	Изграждане на общински паркинг и пазар за животни в гр.Вълчедръм	74381	2014-2016	Общински бюджет	Подобряване на градската среда за населението на гр.Вълчедръм - 8 865 души
44	Ремонт сграда кметство с. Долни Цибър	25849	2016	Общински бюджет	Извършен основен ремонт в административна сграда
45	Осигуряване на достъпна среда на сградата на Общинска администрация-Вълчедръм	127936	2016-2017	Проект „Красива България”	Подобряване на достъпа до административни услуги за населението на гр.Вълчедръм - 8 865 души
46	Изграждане на вентилационна инсталация и строително ремонтни дейности на кухненско помещение в сграда на Общинска администрация –	12822	2017	Общински бюджет	Подобряване състоянието на общински сграден фонд

Доклад за последваща оценка на изпълнението на
Общински план за развитие на община Вълчедръм 2014-2020 г.

	Вълчедръм				
47	Ремонтно възстановителни работи на сградата на кметството в с. Мокреш на стойност	12061	2017	Общински бюджет	Подобряване състоянието на общински сграден фонд
48	Ремонтно възстановителни работи сградата на кметството в с. Разград	7502	2017	Общински бюджет	Подобряване състоянието на общински сграден фонд
49	Изграждане на място за отдих в с.Разград, Община Вълчедръм	10000	2017	ПУДООС	Подобряване на екологичната среда в малките населени места
50	Подмяна на съществуваща фасадна дограма на сграда на общинска администрация Вълчедръм и сградата на ул. „България” № 30 в гр. Вълчедръм (бивш Промкомбинат)	35960	2019	Общински бюджет	Подобряване състоянието на общински сграден фонд
51	„Благоустройство на зелени пространства на територията на гр. Вълчедръм“ с две обособени позиции: УПИ II в кв. 145 по плана на гр. Вълчедръм (съществуващо парково пространство) и Централна градска градина в УПИ LIX в кв. 114 по плана на гр. Вълчедръм	645938	2019-2020	Програма за развитие на селските райони 2014-2020	Подобряване състоянието на обществени площи в община Вълчедръм
52	Ремонт на Паметник на загиналите във войните в с. Златия и Паметник на падналите в Септемврийското въстание в с. Септемврийци и паметници на загиналите във войните в с. Игнатово и с. Мокреш	11490	2019-2020	Общински бюджет	Подобряване състоянието на обществени площи в община Вълчедръм
53	Текущ ремонт на площадно пространство в с. Долни Цибър	54527	2019	Общински бюджет	Подобряване състоянието на обществени площи в община Вълчедръм
54	Преустройство и основен ремонт на административна сграда в с. Долни Цибър, кв. 10, УПИ IX-220”, с. Долни Цибър	191167	2019	Общински бюджет	Подобряване състоянието на общински сграден фонд
55	Изграждане на 143 л.м. ограда на възстановена градска градина в УПИ XV -3350 по плана на гр. Вълчедръм	17400	2020	Общински бюджет	Подобряване състоянието на обществени площи в община Вълчедръм
56	Почистване и облагородяване на обществени площи в с.Долни Цибър	10000	2020	ПУДООС	Подобряване на екологичната среда в малките населени места
	Специфична цел 3.2: Опазване на околната среда и пълноценно използване на природните ресурси	3300655			
	Мярка 3.2.1. Укрепване и поддържане на изградената мрежа от защитени територии				

Доклад за последваща оценка на изпълнението на
Общински план за развитие на община Вълчедръм 2014-2020 г.

	Мярка 3.2.2. Подобряване управлението на отпадъците	3300655			
57	Проект по Национална програма „Обичам природата – и аз участвам”	10000	2014	МОСВ	Дейности насочени към почистване и озеленяване изпълнени от Кметство с.Долни Цибър
58	Проект по Национална програма „Обичам природата – и аз участвам”	5000	2014	МОСВ	Почистване и озеленяване на външни зони в Гимназия „Димитър Маринов” гр.Вълчедръм
59	Проектиране и изграждане на компостираща инсталация за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци за общините Вълчедръм и Якимово	3285655	2018-2020	Оперативна програма „Околна среда” 2014-2020	Подобряване състоянието на околната среда в община Вълчедръм и намаляване количеството депонирани зелени отпадъци
	ПРИОРИТЕТ 4 Подобряване на качеството и достъпа до административни, здравни, образователни, социални и културни услуги	2448426			
	Специфична цел 4.1: Подобряване на административните услуги и повишаване на институционалния капацитет				
	Мярка 4.1.1. Повишаване на административния и институционален капацитет				
	Мярка 4.1.2. Подобряване на квалификацията и уменията на служителите в администрацията				
	Мярка 4.1.3. Повишаване информираността на гражданите за дейността и резултатите от работата на администрацията				
	Специфична цел 4.2: Осигуряване на качествено образование и учене през целия живот	686932			
	Мярка 4.2.1. Подобряване достъпа до предучилищно и училищно образование				
	Мярка 4.2.2. Обновяване на материалната и техническа база на образователните институции	686932			
60	Ремонт на детска градина с. Мокреш	13378	2016	Общински бюджет	Текущ ремонт на образователно заведение. Облагодетелствано население 463 души

Доклад за последваща оценка на изпълнението на
Общински план за развитие на община Вълчедръм 2014-2020 г.

61	Ремонт на сграда Обединен детски комплекс - гр. Вълчедръм	7362	2016	Общински бюджет	Текущ ремонт на образователно заведение в общинския център
62	Ремонтно възстановителни работи на сградата на Гимназия „Димитър Маринов” в гр. Вълчедръм	27784	2017	Общински бюджет	Текущ ремонт на образователно заведение в общинския център
63	Ремонт на детска градина „Патиланци“ гр.Вълчедръм	17910	2018	Общински бюджет	Текущ ремонт на образователно заведение в общинския център
64	Ремонт на детска градина „Слънчице“ гр.Вълчедръм	10784	2018	Общински бюджет	Текущ ремонт на образователно заведение в общинския център
65	Ремонт на детска градина „Мечо Пух“ с.Златия	18141	2018	Общински бюджет	Текущ ремонт на образователно заведение в община Вълчедръм
66	Реконструкция, ремонт и благоустрояване на сградата на ОДЗ „Калинка“, ведно с прилежащото дворно пространство, в с.Септемврийци, община Вълчедръм	561573	2018-2019	Програма за развитие на селските райони 2014-2020	Текущ ремонт на образователно заведение в община Вълчедръм
67	Проект за дейности с екологична насоченост в района на ОУ „Васил Левски“ град Вълчедръм	5000	2017	ПУДООС	Подобряване на екологичната среда в образователна инфраструктура
68	Озеленяване, облагородяване и изграждане на съоръжения в ОУ „Христо Ботев“ с.Долни Цибър	5000	2018	ПУДООС	Подобряване на екологичната среда в образователна инфраструктура
69	Проект за дейности с екологична насоченост в района на ДГ „Слънчице“ град Вълчедръм	5000	2018	ПУДООС	Подобряване на екологичната среда в образователна инфраструктура
70	Проект за дейности с екологична насоченост в района на ДГ „Патиланци“ град Вълчедръм	5000	2019	ПУДООС	Подобряване на екологичната среда в образователна инфраструктура
71	Проект за дейности с екологична насоченост в района на ДГ „Щастливо детство“ село Долни Цибър	5000	2019	ПУДООС	Подобряване на екологичната среда в образователна инфраструктура
72	Проект за дейности с екологична насоченост в района на ОУ „Иван Вазов“ град Вълчедръм	5000	2020	ПУДООС	Подобряване на екологичната среда в образователна инфраструктура
	Специфична цел 4.3: Повишаване достъпа до устойчиви и висококачествени здравни услуги	111029			
	Мярка 4.3.1. Подобряване на материално-техническата база в здравеопазването	111029			
73	Ремонт на сградата на Поликлиника гр. Вълчедръм	6874	2016	Общински бюджет	Подобрена здравна инфраструктура в гр.Вълчедръм
74	Ремонтно възстановителни работи по едноетажна сграда	11886	2017	Общински бюджет	Подобрена здравна инфраструктура в

Доклад за последваща оценка на изпълнението на
Общински план за развитие на община Вълчедръм 2014-2020 г.

	„Зъболечение” в гр. Вълчедръм				гр.Вълчедръм
75	Ремонт на сграда на селски Здравен участък - с. Септемврийци	92269	2020	Проект „Красива България“	Подобрена здравна инфраструктура в гр.Вълчедръм
	Мярка 4.3.2. Повишаване качеството и подобряване достъпа до здравни услуги				
	Специфична цел 4.4: Разширяване обхвата и вида на социалните услуги	1574111			
	Мярка 4.4.1. Изграждане и обновяване на обекти на социалната инфраструктура	175641			
76	Основен ремонт на сграда на Дом за възрастни хора със сетивни увреждания	17393	2016	Общински бюджет	Основен ремонт на социална инфраструктура в гр.Вълчедръм - частична подмяна на канализация, вертикални щрангове на бани и тоалетни
77	Модернизиране на кухненското оборудване и обзавеждане на Домашен социален патронаж в община Вълчедръм”	29658	2017	Фонд “Социална закрила”	Подобряване оборудването на обекти на социалната инфраструктура
78	Осигуряване на достъпна среда – външен асансьор към сградата на Дом за пълнолетни лица със сетивни нарушения – гр. Вълчедръм	96982	2019-2020	Проект Красива България и Общински бюджет	Подобряване състоянието на обекти на социалната инфраструктура
79	Модернизиране на оборудването и обзавеждане на Дом за пълнолетни лица със сетивни нарушения град Вълчедръм	31608	2020	Фонд “Социална закрила”	Подобряване състоянието на обекти на социалната инфраструктура
	Мярка 4.4.2. Подобряване качеството и достъпа до социални услуги в общността	1398470			
80	Проект “Подкрепа за достоен живот”	429420	2013-2014	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013г.	В проекта са включени 59 потребители, обслужвани от 53 лични асистента на територията на община Вълчедръм
81	Център за почасови интегрирани услуги за социално включване в общността и в домашна среда в Община Вълчедръм по проект № BG05M9OP001-2.002-0155	474553	2016-2017	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020	Повишаване обхвата на социалните услуги
82	Предоставяне на социалната услуга „Обществена трапезария” в гр.Вълчедръм	13800	2014	Фонд „Социална закрила”	Предоставяне на социалната услуга „Обществена трапезария” на 50 потребители
83	Проект „Осигуряване на топъл обяд“	118827	2018	ОП за храни и/или основно материално подпомагане, Фонд за Европейско	Топъл обяд са получили 50 самотно живеещи лица, получаващи минимални пенсии от град Вълчедръм. Храната се доставя на

Доклад за последваща оценка на изпълнението на
Общински план за развитие на община Вълчедръм 2014-2020 г.

				подпомагане на най-нуждаещите се лица	място до домовете на потребителите.
84	Предоставяне на социалните услуги в общността „личен асистент“, „социален асистент и „домашен помощник“	229961	2018	Републикански бюджет	Капацитетът на услугата в Община Вълчедръм за 2018 г. е 61 потребители и обхваща всички населени места
85	Проект "Приеми ме 2015"	22529	2019	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020	В община Вълчедръм работят две професионални приемни семейства по проекта с две настанени в приемните семейства деца
86	Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания в Община Вълчедръм	85020	2020	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020	Подобряване обхвата на социалните услуги в община Вълчедръм
87	Целево подпомагане с топъл обяд в община Вълчедръм	24360	2020	Целева програма „Топъл обяд в условията на извънредна ситуация – 2020“	Подобряване обхвата на социалните услуги в община Вълчедръм
	Специфична цел 4.5: Развитие на културата, спорта и младежките дейности	76345			
	Мярка 4.5.1. Инвестиции, свързани с опазване, възстановяване и използване на културното наследство				
	Мярка 4.5.2. Обновяване, ремонт и оборудване на културни институции	62695			
88	Ремонт на Народно читалище „Живот - 1906“ – с. Мокреш	24458	2016	Общински бюджет	Текущ ремонт на културна инфраструктура. Облагодетелствано население 463 души
89	Ремонт на Народно читалище „Рало - 1891“ – Вълчедръм	24720	2016	Общински бюджет	Текущ ремонт на културна инфраструктура. Облагодетелствано население 3 537 души
90	Строително ремонтни дейности на сградата на НЧ „Рало – 1891“ – гр. Вълчедръм	13517	2017	Общински бюджет	Текущ ремонт на културна инфраструктура.
	Мярка 4.5.3. Развитие на художествена самодейност и на културни събития				
	Мярка 4.5.4. Ремонт, модернизация и изграждане на спортна инфраструктура				
	Мярка 4.5.5. Насърчаване дейността на спортните и младежки клубове	13659			
91	Подпомагане на два футболни клуба - Сдружение „Футболен	13659	2018	Общински бюджет	Развитие на спортната дейност в община

клуб Златия-2015” и ФК „Дунав – Цибър” - с. Долни Цибър				Вълчедръм
ОБЩА СТОЙНОСТ НА ПРОЕКТИТЕ:		23 288 716		

Обобщената справка показва, че за периода 2014-2020 г. на територията на община Вълчедръм са изпълнени 91 проекти, обекти и дейности на обща стойност 23 288 716 лева.

За изпълнение на заложените цели и приоритети най-съществен принос има Общинска администрация - Вълчедръм, която е привлякла най-много средства от европейските фондове през програмния период. Общината е изпълнявала проекти, както самостоятелно, така и в партньорство с учебни и детски заведения. За изпълнението на ОПР са допринесли и проектите на местния бизнес, финансирани от ПРСР и ОПИК, включително по мерките за преодоляване последиците от пандемията COVID-19 в края на отчетния период. Община Вълчедръм няма международни проекти и дейности, но е изпълнявала съвместен проект с Община Якимово за изграждане на компостираща инсталация за биоразградими отпадъци.

Изводът, който се налага от анализа на Таблица 24 е, че изпълнените 91 проекти за отчетния период на обща стойност 23 288 716 лева, допринасят за 128% техническо и 21% финансово изпълнение на ОПР.

Община Вълчедръм се справя добре с реализацията на плана на база заложени и изпълнени проекти, обекти и дейности, като отчитаме техническо преизпълнение.

Местният бизнес и предприятия са изпълнили през отчетния програмен период 14 проекта на стойност 4 268 974 лева, с което са допринесли за около 15% от техническото и 18% от финансовото изпълнение на плана. Бизнесът се справя много добре и е достатъчно активен при кандидатстването за финансиране на проекти от европейските фондове.

Липсва информация за частните инвестиции на местния бизнес за периода 2014-2020 г., така че вероятно приноса му в общата реализация на плана е много по-голям. Към него трябва да прибавим и проектите на земеделските производители и фирми, финансирани по мерките на Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г.

Реалното финансово и техническо изпълнение на плана е по-голямо, но не може да бъде измерено точно. В настоящата последваща оценка ще представим информация за проектите на частния сектор, за които има данни, за да оценим общия напредък и постигнатите резултати и въздействия върху целевата територия и нейното население като цяло.

По информация от Справки на ДФ „Земеделие” за отчетния период по ПРСР на територията на община Вълчедръм са финансирани проекти по 23 договори, за които са договорени субсидии на обща стойност 9 016 706 лева.

Проверка в ИСУН показва, че за периода 2014-2020 година за района на община Вълчедръм са регистрирани 15 договори за финансиране на проекти с 10 различни бенефициенти на обща стойност 4 669 977 лева.

За база в последващата оценка на ОПР за степен на постигане на съответните цели и устойчивост на резултатите са взети четирите приоритета на плана и специфичните цели и мерки към тях. След направения подробен анализ на реализираните проекти по изпълнението на ОПР на Община Вълчедръм за периода 2014-2020 г. бяха изведени следните конкретни данни за постигнатия напредък по приоритети и специфични цели, както следва:

Изпълнение на Приоритет 1: Икономическо съживяване и развитие на района, насърчаване на малкия и средния бизнес и инвестициите в селското стопанство, създаване и развитие на публично-частни партньорства

През периода 2014-2020 г. по Приоритет 1 са изпълнени 9 проекта за 3 242 хил. лева.

По Специфична цел 1.1. Насърчаване на предприемачеството, инвестициите и трансграничното сътрудничество, е изпълнен един проект за 321 хил. лева.

По Специфична цел 1.2: Развитие на селското стопанство, отчитаме 8 изпълнени проекти на стойност – 2 921 хил. лева. Напредъкът по тази специфична цел е много добър, като се вземе под внимание факта, че за развитието на селското стопанство са инвестирани много частни средства, за които нямаме точни данни.

Анализът показва 82% техническо и около 25% финансово изпълнение на Приоритет 1 в края на периода. Тези данни са условни, тъй като няма информация за точния брой проекти, дейности и инвестиции на частния сектор. Вероятното изпълнение на Приоритет 1 е много по-голямо, но трудно може да бъде измерено. Следва да се даде много добра оценка за общия напредък по това направление.

Изпълнение на Приоритет 2: Развитие на човешкия капитал, подобряване стандарта на живот, повишаване на заетостта, доходите и задържане на младите хора в района

През периода 2014-2020 г. по Приоритет 2 са изпълнени 8 проекти и дейности на обща стойност 1 473 хил. лева.

По Специфична цел 2.1: Подобряване достъпа до заетост и създаване на нови работни места, отчитаме 5 изпълнени проекта за 1 133 хил. лева.

По Специфична цел 2.2: Повишаване качеството на човешките ресурси и постигане на съответствие с изискванията на пазара на труда, няма изпълнени проекти и напредъка е нулев.

По Специфична цел 2.3: Насърчаване на трудовата активност и социалното включване на групи в неравностойно положение, на етапа на МО на ОПР отчитаме 3 проекта за 340 хил. лева.

Анализът показва 89% техническо изпълнение спрямо заложеното в плана и 90% финансово изпълнение на Приоритет 2 в края на периода. На етапа на последваща оценка може да се обобщи, че в това направление също е постигнато отлично общо изпълнение през програмния период 2014-2020 г.

Изпълнение на Приоритет 3: Подобряване и възстановяване на техническата инфраструктура, опазване на околната среда и природното богатство

През период 2014-2020 г. по Приоритет 3 са изпълнени само 41 проекта на обща стойност 16 125 хил. лева.

По Специфична цел 3.1: Доизграждане и модернизиране на техническата инфраструктура и подобряване качествата на средата, отчитаме 39 проекта на стойност 12 824 хил. лева.

По Специфична цел 3.2: Опазване на околната среда и пълноценно използване на природните ресурси, има 3 изпълнени проекта за 3301 хил. лева и напредъка е умерен.

Анализът показва през програмния период 2014-2020 г. 175% техническо преизпълнение и 19% финансово изпълнение на Приоритет 3 спрямо заложеното в ОПР. На етапа на последваща оценка може да се обобщи, че в това направление е постигнато отлично изпълнение на база брой реализирани проекти и дейности и умерено изпълнение на база усвоени средства

Изпълнение на Приоритет 4: Подобряване на качеството и достъпа до административни, здравни, образователни, социални и културни услуги

През програмен период 2014-2020 г. по Приоритет 4 са приключени 32 проекти и дейности на обща стойност 2 448 хил. лева.

По Специфична цел 4.1: Подобряване на административните услуги и повишаване на институционалния капацитет, не отчитаме изпълнени проекти и напредъка е нулев.

По Специфична цел 4.2: Осигуряване на качествено образование и учене през целия живот, отчитаме 13 изпълнени проекта за 687 хил. лева.

По Специфична цел 4.3: Повишаване достъпа до устойчиви и висококачествени здравни услуги, има 3 изпълнени проекта за 111 хил. лева и напредъка в постигане на тази цел е умерен.

По Специфична цел 4.4: Разширяване обхвата и вида на социалните услуги, са изпълнени 12 проекта за 1 574 хил. лева.

По Специфична цел 4.5: Развитие на културата, спорта и младежките дейности са изпълнени 4 проекта за 76 хил. лева.

Анализът на напредъка по Приоритет 4 показва 119% техническо и 27% финансово изпълнение спрямо заложеното в плана. На етапа на последваща оценка може да се обобщи, че в това направление е постигнато сравнително добро общо изпълнение през програмния период 2014-2020 г.

ИЗВОДИ:

В общия си вид стратегията за развитие на община Вълчедръм с акценти – инвестиции в икономиката, подобряване на инфраструктурата, опазване на околната среда и развитие на човешките ресурси е уместна по отношение на основните нужди и проблеми на целевия район и не следва да се променя в програмен период 2021-2027 г.

За плановия период 2014-2020 г. в Индикативната финансова таблица на община Вълчедръм за четирите основни приоритета на ОПР са заложени 71 проекта и дейности на обща стойност 111 475 000 лева., а в края на периода е отчетено общо изпълнение на 91 проекти и дейности на обща стойност 23 288 716 лева.

На тази база можем да обобщим, че има техническо преизпълнение в размер на 128% и финансово изпълнение на ОПР на етапа на последваща оценка от 21%.

На база възприетата Методика за качествена оценка на количествените показатели може да се даде добра оценка за цялостното изпълнение на Общинския план за развитие на община Вълчедръм за програмен период 2014-2020 г.

Обобщено можем да посочим Приоритет 2: Развитие на човешкия капитал, подобряване стандарта на живот, повишаване на заетостта, доходите и задържане на младите хора в района като най-успешен за Община Вълчедръм за периода 2014-2020 г. със средно 89% техническо и 90% финансово изпълнение спрямо заложеното в плана.

На второ място по степен на постигане на целите в рамките на отчетния период се нарежда Приоритет 4: Подобряване на качеството и достъпа до административни, здравни, образователни, социални и културни услуги с 119% техническо и 27% финансово изпълнение.

Трети е Приоритет 1: Икономическо съживяване и развитие на района, насърчаване на малкия и средния бизнес и инвестициите в селското стопанство, създаване и развитие на публично-частни партньорства с 89% техническо и 25% финансово изпълнение и много добра обща оценка на напредъка.

На последно място е Приоритет 3: Подобряване и възстановяване на техническата инфраструктура, опазване на околната среда и природното богатство, с 175% техническо изпълнение, но само 19% финансово изпълнение.

Добрите резултати от изпълнението на ОПР се дължат на съвместните усилия на Община Вълчедръм, образователни, културни, социални институции и местния бизнес, които също са били активни в изпълнението на проекти и са допринесли за привличане на инвестиции, подобряване качеството на живот на населението и средата на обитаване в целевата територия.

Изпълнението на плана е много успешно и вероятно много по-голямо, предвид липсващите данни и информация за всички проекти и дейности на частния сектор, които са трудно проследими и няма как да бъдат отчетени и включени в последващата оценка.

IV. Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси

4.1. Оценка за ефективност

Оценката за ефективност на ОПР се изготвя на база заложените в документа индикатори (показатели) за мониторинг и преглед на тяхната измеримост, актуалност, съгласуваност и отношение към напредъка в изпълнението на плана.

Ефектът от прилагането на плана се проявява в крайните видими и измерими резултати, продуктите и въздействието на съответните дейности и проекти върху целевата територия и нейното население. Наблюдението и оценката на изпълнението на плана следва да проследяват не само използването на финансовия и ресурсен потенциал, но активно да отчитат и физическия прогрес върху територията на общината /настъпващи промени в състоянието на средата в резултат от предприети интервенции/. Това изисква набор от специфични индикатори и възможност за алтернативност и адаптивност при оценяване изпълнението на плана.

За мониторинг и оценка на Общинския план за развитие на община Вълчедръм са включени комплекс от индикатори, които оценяват напредъка в постигане на заложените Стратегически цели, Приоритети, Специфични цели и Мреки на плана.

Таблица 25: Оценка на постигнатия напредък по изпълнението на целите на Плана за развитие на община Вълчедръм за периода 2014-2020 г. по индикатори за наблюдение

Стратегическа цел (СЦ) Приоритет (П)	Индикатор	Мярка	Базова стойност	Целева стойност	Отчетна стойност на етапа на последваща оценка
	ИНДИКАТОРИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ				
СЦ-2	Населението на община Вълчедръм	Брой	9900	9950	8206
СЦ-2	Деца в детските градини	Брой	322	330	266
СЦ-2	Ученици в училищата	Брой	842	850	662
СЦ-1	Намаляване равнището на безработица	(%)	49,6	38	33,56
СЦ-1	Коефициент на заетост	(%)	24	29	30
СЦ-1	Коефициент на икономическа активност	(%)	36	40	41
СЦ-2	Равнище на средната годишна работна заплата в общината	(лева)	4828	8023	12562
СЦ-3	Население (жители) с подобро третиране на отпадъчните води	Брой	0	3812	0
СЦ-3	Население с подобро водоснабдяване	Брой	0	7376	5668
СЦ-3	Население с осигурен широколентов достъп	(%)	0	85	50
СЦ-3	Брой общински сгради с внедрени мерки за енергийна ефективност	(брой)	0	10	10
	ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ				
П-2	Наети на работа безработни лица	Брой	0	3000	3400
П-2	Осигурени работни места за лица в неравностойно положение	Брой	0	2000	2500
П-1	Стопански единици (предприятия) в община Вълчедръм	Брой	132	157	162
П-1	Приходи от дейността на предприятията	Хил.лв.	60 309	127 520	148455
П-1	Договори за реализиране на ПЧП	Брой	0	3	0
П-1	Реализирани проекти за ТГС	Брой	0	2	0
П-1	Реализирани проекти за междуобщинско сътрудничество	Брой	1	3	1
П-1	Съвместни проекти реализирани в партньорство с НПО	Брой	0	3	0
П-3	Ремонтирани пътища	Км	0	10	40
П-3	Подобрена улична мрежа в лошо състояние	Км	0	30	70
П-3	Изградена нова канализационна мрежа	Км	0	10	0
П-3	Изградени нови ПСОВ	Брой	0	1	0
П-3	Обновени водопроводни мрежи	Км	11	30	35
П-3	Отпадни води, подложени на пречистване	%	0	38	0
П-1	Обработваеми земеделски земи	Дка.	358 415	370 500	371 597
П-1	Размер поливни площи	Дка.	0	20 000	Няма данни
П-1	Новозалесени горски територии	Дка	701	1500	992
П-1	Подпомогнати и модернизирани земеделски стопанства	Брой	0	18	25
П-1	Животновъдни обекти	Брой	2 093	2 154	2 100
П-4	Създадените "онлайн"	Брой	0	2	12

	административни услуги				
П-4	Общински служители преминали курсове и обучения	Брой	0	22	150
П-4	Културни събития	Брой	1	3	3
П-4	Предоставяни социални услуги	Брой	4	7	8
П-3	Новосъздадени или благоустроени зелени площи	Брой	1	3	5
П-4	Подобрено състояние на религиозни храмове	Брой обекти	0	5	0
П-3, П-4	Новосъздадени или обновени детски площадки	Брой	1	5	5
П-3, П-4	Новосъздадени или обновени спортни площадки	Брой	0	5	3

Данните в Таблица 25 представят оценката за ефективността на ОНР на община Вълчедръм като всеки от изброените индикатори допринася за постигане на определена стратегическа цел или приоритет на плана. Индикаторите се отчитат като са съпоставени целевите данни от ОНР с тези към края на 2020 г.

Резултатите от оценката за ефективност показват, че през програмния период 2014-2020 г. населението на община Вълчедръм намалява и застарява, демографските показатели се влошават. Броят на учениците в местните училища и децата в детските градини също намалява. Почти всички деца са обхванати в образователната система и намалява броят на преждевременно напусналите училище. Развиват се успешно осем социални услуги. Повишават се квалификацията и качеството на работната сила. Насърчават се местни инициативи за заетост и социално включване на хората в неравностойно положение. Данните за тези индикатори показват добър напредък и ефективност в постигането на *Стратегическа цел 2 на ОНР: Повишаване и развитие на човешките ресурси, подобряване качеството и стандарта на живот, насърчаване на образованието и социалното включване.*

В същото време безработицата в общината намалява значително спрямо началото на периода през 2014 г., но остава с много по-високи стойности спрямо показателите за област Монтана и за страната. Икономиката в община Вълчедръм бележи известен ръст, броят на предприятията се увеличава, приходите от дейността и печалбите на местните фирми също нарастват. Обработваемата земеделска земя се увеличава и броят на земеделските производители също. Като положителен ефект в това направление може да се отчете нарастналата предприемаческа активност на местния бизнес и земеделските производители за усвояване на средства от европейските фондове. Всичко това доказва добра ефективност и напредък в постигане на *Стратегическа цел 1 на ОНР: Съживяване на местната икономика и създаване на работни места, чрез ефективно използване на ресурсите и привличане на*

инвестиции в селското стопанство, съпътстващи дейности и услуги за намаляване на безработицата и повишаване на доходите.

Анализът на индикаторите, съотносими към *Стратегическа цел 3: Балансирано териториално развитие, чрез комплексно подобряване състоянието на техническата и социална инфраструктура, съхраняване и опазване на природното богатство*, също показва много добър напредък в постигането ѝ. За това допринасят дейностите по подобряване на пътната и улична мрежа в общината, обновяване на водопроводи, ремонта на сгради, енергийна ефективност в жилищни сгради и производствени предприятия, благоустрояването на паркове, градинки, обществени площи, спортни и детски съоръжения и други обекти на техническата инфраструктура.

Индикаторите за резултат са съотносими пряко към Приоритетите в ОПР и показват, че най-добра ефективност е постигната по показателите, измерващи напредъка по Приоритет 1: Икономическо съживяване и развитие на района, насърчаване на малкия и средния бизнес и инвестициите в селското стопанство, създаване и развитие на публично-частни партньорства.

На второ място се нарежда Приоритет 3: Подобряване и възстановяване на техническата инфраструктура, опазване на околната среда и природното богатство.

На трето е Приоритет 4: Подобряване на качеството и достъпа до административни, здравни, образователни, социални и културни услуги.

Най-незадоволителни са резултатите за индикаторите, оценяващи напредъка по Приоритет 2: Развитие на човешкия капитал, подобряване стандарта на живот, повишаване на заетостта, доходите и задържане на младите хора в района. Причината е най-вече в намаляващото население, депопулация и демографски срив – проблеми, които не намират разрешение през програмен период 2014-2020 г.

ИЗВОДИ:

Мониторингът на изпълнението на ОПР на база индикаторите за наблюдение показва подобряване на икономическото развитие на община Вълчедръм. Безработицата намалява значително, средната годишна работна заплата се увеличава, селското стопанство се развива устойчиво, но броят на населението намалява и демографската криза се задълбочава. Пандемията от коронавирус COVID 19 поставя на сериозни изпитания здравната и социалната система в общината.

Индикаторите отчитат обновяване на инфраструктурите, подобряване на жизнената среда, насърчаване на заетостта, грижа за опазването на околната среда и други положителни въздействия. Най-видимият ефект от прилагането на плана остават инвестициите в инфраструктурата - ремонт на пътища, улици, обновяване на

водопроводни и канализационни мрежи, ремонти на обществени сгради, детски и спортни площадки и др. На следващо място са инвестициите в развитие на социални услуги и в обучения и преквалификация на човешките ресурси.

Отчитайки видимите, реални резултати от изпълнението на ОПР и техния ефект върху населението и целевата територия можем да дадем добра обща оценка в изпълнението на плана за развитие на община Вълчедръм на база индикаторите за въздействие и резултат, въпреки пандемията, извънредните разходи и трудностите, в условията на извънредна обстановка в края на отчетния период.

Индикаторите са съотнесими пряко към Стратегическите цели в ОПР и показват, че най-добър напредък е постигнат по показателите, измерващи изпълнението на Стратегическа цел 1 на ОПР: Съживяване на местната икономика и създаване на работни места, чрез ефективно използване на ресурсите и привличане на инвестиции в селското стопанство, съпътстващи дейности и услуги за намаляване на безработицата и повишаване на доходите и Стратегическа цел 3: Балансирано териториално развитие, чрез комплексно подобряване състоянието на техническата и социална инфраструктура, съхраняване и опазване на природното богатство.

На база индикатори ОПР на община Вълчедръм бележи много добро изпълнение на етапа на последваща оценка (ПО).

4.2. Оценка за ефикасността на използваните ресурси

Ефикасността указва отношението на постигнатия резултат спрямо вложените разходи (финансови средства). Колкото вложените разходи са по-малки, а постигнатите резултати по-значими, толкова по-ефикасни са действията. Докато ефективността дава отговор на въпроса „дали са изпълнени нужните за подобряване състоянието на целевата територия и нейното население проекти и дейности“, ефикасността дава отговор на въпроса, дали проектите и дейностите са изпълнени по икономически изгоден за обществото начин.

Оценката на ефикасността на използваните ресурси се базира на сравнение между използваните ресурси при изпълнението на заложения ОПР за целия период от време 2014-2020 г. Извършен е аналитичен преглед на проектите и дейностите, реализирани от община Вълчедръм, други организации и частни компании, финансирани със средства от бюджета на общината, структурни фондове на ЕС, ЕЗФРСР, частни инвестиции и други източници.

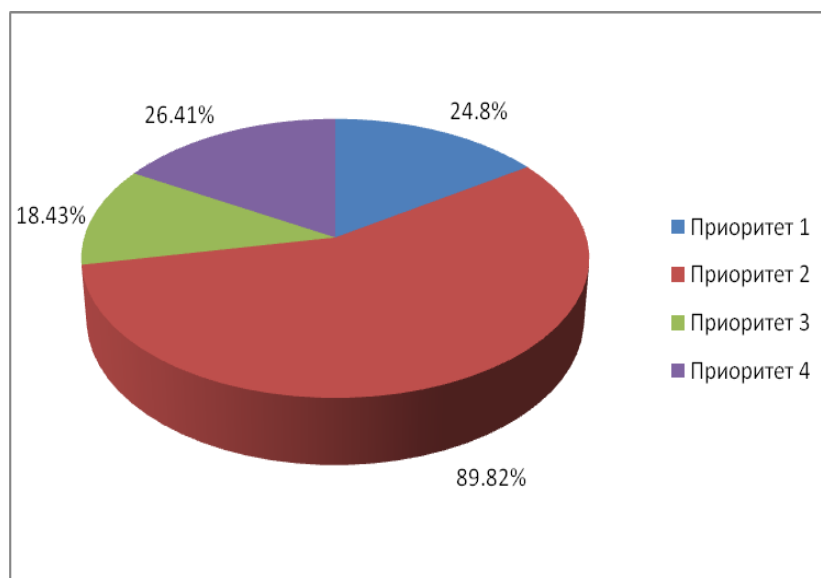
В тази част на последваща оценка ще разгледаме финансовото изпълнение на отделните приоритети на база сравнение между заложеното в Индикативната финансова таблица на ОПР и реално отчетеното изпълнение и инвестиции, както и броя на изпълнените проекти.

Таблица 26: Обобщена оценка на изпълнението на ОПР на община Вълчедръм за периода 2014-2020 г. по приоритети

Приоритет	Прогнозен брой проекти	Прогнозна стойност хил. лева	Отчетен брой проекти 2014-2020 г.	Отчетна стойност на изпълнените проекти за 2014-2020 г. хил. лева	Техническо изпълнение в % за 2014-2020 г.	Финансово изпълнение в % за 2014-2020 г.
Приоритет 1	11	13070	9	3242	81.82	24.80
Приоритет 2	9	1640	8	1473	88.89	89.82
Приоритет 3	24	87495	42	16125	175.00	18.43
Приоритет 4	27	9270	32	2448	118.52	26.41
ВСИЧКО	71	111475	91	23288	128.17	20.89

Графика 4: Финансово изпълнение на ОПР на етапа на ПО по приоритети в %

На етапа на Последваща оценка (ПО) най-високото финансово изпълнение от четирите приоритета на ОПР на община Вълчедръм има Приоритет 2 – 89,82% вложени средства спрямо планираните в Програмата за реализация на плана. На второ място по степен на усвоени средства, спрямо заложените е Приоритет 4 – 26,41% финансово изпълнение на етапа на ПО. Следва Приоритет 1 с 24,80% финансово изпълнение. Най-слабо е финансовото изпълнение на Приоритет 3 - 18,43%, но по него са привлечени най-много средства – 16 125 хил. лева в рамките на отчетния програмен период.

Таблица 27: Индикативно разпределение на финансовите ресурси по приоритети на ОПР и източници

Приоритет	Прогнозна стойност хил. лева	Отчетна стойност хил. лева	Финансово изпълнение в %	Източници на финансови средства за изпълнените проекти за периода 2014-2020 г. хил. лева		
				Републикански бюджет	Общински бюджет	Оперативни програми и фондове на ЕС
Приоритет 1	13070	3242	24.80	0	0	3242
Приоритет 2	1640	1473	89.82	265	0	1208
Приоритет 3	87495	16125	18.43	3104	3876	9145
Приоритет 4	9270	2448	26.41	453	303	1692
ВСИЧКО ЗА ОПР 2014-2020	111475	23288	20.89	3822	4179	15287

Данните в Таблица 27 показват същественият финансов принос на Европейските фондове за развитието на община Вълчедръм, както по отношение на подпомагане на техническата и социална инфраструктури, така и за местната икономика. Общо 15 287 хил. лева или 66% от привлечените средства под формата на проекти и инвестиции са с източник фондовете на ЕС, чрез оперативни програми и ПРСР. Около 16% от финансовия ресурс е от субсидии и финансиране от Републиканския бюджет. От бюджета на Община Вълчедръм за програмния период са вложени 4 179 хил. лева или 18% от финансовия ресурс за изпълнените дейности и проекти по ОПР.

За мерките, свързани с изпълнението на плана за развитие на община Вълчедръм, в периода 2014-2020 г., реализирани със средства от републиканския бюджет и от бюджета на общината, информация е събрана чрез капиталови програми - уточнен годишен план и отчет за периода и Докладите за наблюдение на изпълнението на ОПР за отчетния период. Направено е аналитично обвързване на посочените в списъците проекти и дейности с приоритетите на ОПР на община Вълчедръм. Данните позволяват разпределянето на вложения финансов ресурс по източници – републикански бюджет, общински бюджет и оперативни програми.

Значителен принос за изпълнение на ОПР има местния бизнес, който изпълнява редица проекти, осъществени с финансовата подкрепа на ПРСР и ОПИК.

Ефикасността на вложените средства не може да бъде измерена точно, тъй като се предполага, че има още инвестиции (най-вече частни), за които няма информация и данни. Сравнението на привлечените средства по приоритети с тези, планирани в индикативната финансова таблица на ОПР показва известен дисбаланс между планираните и привлечените средства, въпреки това изпълнението може да бъде оценено като добро.

ИЗВОДИ:

Ефикасността най-общо е оценка на съответствието между разходите и очакваните ползи от направените инвестиции в различни проекти и дейности. Изпълнените проекти и постигнатите индикатори показват висока резултатност в изпълнението на ОПР, обвързана с подобрени показатели за интегрирано и устойчиво градско развитие.

Реализираните проекти в Община Вълчедръм са в пълно съответствие със стратегическата рамка, като допринасят за постигане на целите и мерките. За значителна част от мерките има преизпълнение на техническите стойности на реализираните проекти. Финансовите параметри на плана също имат високо изпълнение, като по-ниските проценти се дължат на завишените прогнозни стойности и ограничените източници на финансиране. Всичко това дава основание за положителна оценка относно съотношението между направените разходи и очакваните/постигнатите ползи от изпълнението на плана.

Отчитайки видимите, реални резултати от реализираните проекти и дейности и техния ефект върху населението и целевата територия можем да отчетем добра обща ефективност и ефикасност на изпълнението на ОПР на община Вълчедръм за периода 2014-2020 г.

Най-добра ефикасност на вложените средства е постигната при реализацията на Приоритет 2, а най-слаба при Приоритет 3.

Основните източници на средства за изпълнение на плана са фондовете на ЕС – ПРСР, ОПРЧР, ОПИК, ОПОС и др. по-малко финансиране е получено от национални фондове и програми на българската държава и средства от републиканския бюджет и общинския бюджет на Община Вълчедръм.

V. Обобщени изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие

Анализът на етапа на Последваща оценка показва добри резултати в изпълнението на Общинския план за развитие на община Вълчедръм за периода 2014-2020 г. В края на периода финансовото изпълнение на база усвоени средства и инвестиции в целевата територия е 21% (23 288 716 лева), а техническото преизпълнение на база заложили и изпълнени проекти е 128% (91 проекти и дейности). Постигнат е добър напредък в постигане целите на плана. Реалният ефект и въздействие върху целевата територия и нейното население вероятно е много по-голям, предвид липсващите данни и информация за всички проекти и дейности на частния сектор, които са трудно проследими и няма как да бъдат отчетени и включени в последващата оценка.

В общия си вид стратегията за развитие на община Вълчедръм с приоритети – развитие на икономиката, подобряване на инфраструктурата и развитие на човешките ресурси е уместна по отношение на основните нужди и проблеми на целевия район и не следва да се променя през програмен период 2021-2027 г.

В Община Вълчедръм е създадена добра организация за прилагане и изпълнение на ОПР от гледна точка на планирани и реализирани проекти, вътрешен мониторинг и контрол. Общината е натрупала значителен опит в разработването и изпълнението на проекти, но все още няма достатъчен финансов капацитет за съфинансиране на по-големи проекти и обекти. НПО и бизнеса не се търсят като партньори и източници на информация, а техните проекти и дейности също допринасят за постигане целите на ОПР.

Изпълнението на Общинския план за развитие е допринесло за подобряване живота на хората и на социално-икономическата ситуация в района като цяло.

Основни изводи

По отношение на проектите

- значителен общ брой отчетени проекти, дейности и инициативи;
- липса на баланс между изпълнението на отделните стратегически цели и приоритети;
- ниска степен на изпълнение за някои стратегически цели и приоритети поради липсата на приложим източник на финансиране през периода на действие на ОПР;
- привлечени средства от различни европейски източници за финансиране на проектите в ОПР - 66% от реализирания финансов ресурс;
- важна роля на собствените средства на община Вълчедръм и централния бюджет, насочени приоритетно към техническата инфраструктура, вкл. изграждане на нова;
- висока активност на Община Вълчедръм за кандидатстване с проекти.

По отношение на индикаторите

- висока степен на изпълнение на целите и приоритетите на ОПР според отчетените индикатори;
- подобро общо социално-икономическо състояние на общината в края на отчетния период;

Координация в изпълнението на плана

- Оценката на вътрешната съгласуваност и координацията на изпълнението на ОПР е много добра;
- Процесът на планиране, изпълнение и отчетност е бил координиран, всеобхватен и отворен/гъвкав;

- Йерархична съподчиненост и съответствие със сродни стратегически документ от по-високо ниво;
- Координацията със секторните политики и програми на общината е добра;
- Регионалното стратегическо планиране в общината е интегрирано с устройственото.

Мониторинг

- Планът не е актуализиран след приемането му през 2013 г.;
- Извършена е междинна оценка през 2017 г.;
- Детайлно отчитане за изпълнението на общинските политики на годишна основа се осъществява чрез Годишните отчети за наблюдение изпълнението на ОПР, одобрявани от Общинския съвет.

Препоръки за следващия програмен период

Планът за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г. се изработва за цялата територия на общината, като се определят зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за коопериране със съседни общини. ПИРО, също както и ОПР се разработва за 7 – годишен период на действие, който съвпада с периода на действие на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северозападен район. Новият програмен период обхваща 2021 – 2027 г. Изведените препоръки са насочващи и нямат задължителен характер.

Общи препоръки

По отношение на съдържанието на проекти

- Да се включат партньорски проекти със съседни общини и други заинтересовани страни, които имат потенциал да се реализират чрез интегрирани териториални инвестиции;
- Необходимо е проектите, които се включват в ПИРО да бъдат с ясно определени партньори и конкретни ангажменти по тяхната реализация, като фокусът на вниманието следва да бъде върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проектни идеи с участието на публичния сектор, насочени към подобряване на физическата среда и на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса;
- Да бъдат ясно описани проектите с готови инвестиционни проекти и да бъде прецизирана възможността за реализиране на проекти на инженеринг, съобразно тяхното местоположение, източници на финансиране и др.
- Проектите да бъдат групирани в съответствие с обхвата на мерките и приоритетните области с цел по-лесна проследимост на ефективността и ефикасността.

По отношение на наблюдението и изпълнението

- Да се приложи по-ясна система от индикатори, съдържащи изходни и целеви стойности, както и достъпни източници на достоверна информация. В ПИРО индикаторите да бъдат съобразени с общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост.
- Типът индикатор, за продукт или за резултат, следва да бъдат измерими и да обхващат физическите характеристики (параметри) по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни. Това ще създаде обективна база за отчитане на напредъка на изпълнение на плана.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Четири приоритета на ОПР на община Вълчедръм за периода 2014-2020 г. показват пълен обхват и отговарят на потребностите и възможностите за финансиране. Същото не важи за по-ниските нива на стратегическия пакет – специфичните цели и мерки. Още в етапа на разработване е съществувал риска от неизпълнение на някои от мерките и дейностите. Част от тях не са обезпечени с конкретни отговорници и тъй като не са в правомощията на Общинската администрация, съществуват предпоставки за пасивност по отношение на ресурсното и финансовото им обезпечаване или липсват адекватни финансови източници на средства.

В ОПР - Вълчедръм 2014-2020 г. са идентифицирани правилно и пълно актуалните проблеми, нуждите и потенциалите на общината. Междувременно, в подкрепа на ОПР е разработен и приложен пакет от секторни стратегии и програми в различни области, чрез които Общината е реализирала различни проекти и инициативи.

Стратегическите цели и приоритети на ОПР разкриват висока степен на съответствие тези на Стратегията „Европа 2020“, което означава, че стратегическият пакет на този план с изтекло действие е все още актуален.

Общата оценка на изпълнението на стратегическите цели на Общинския план за развитие на община Вълчедръм за периода 2014-2020 г. е много добра.

Обобщено можем да посочим Приоритет 2: Развитие на човешкия капитал, подобряване стандарта на живот, повишаване на заетостта, доходите и задържане на младите хора в района като най-успешен за Община Вълчедръм за периода 2014-2020 г. със средно 89% техническо и 90% финансово изпълнение спрямо заложеното в плана. На второ място по степен на постигане на целите в рамките на отчетния период се нарежда Приоритет 4: Подобряване на качеството и достъпа до административни, здравни, образователни, социални и културни услуги с 119% техническо и 27% финансово изпълнение. Трети е Приоритет 1: Икономическо съживяване и

развитие на района, насърчаване на малкия и средния бизнес и инвестициите в селското стопанство, създаване и развитие на публично-частни партньорства с 89% техническо и 25% финансово изпълнение и много добра обща оценка на напредъка. На последно място е Приоритет 3: Подобряване и възстановяване на техническата инфраструктура, опазване на околната среда и природното богатство, с 175% техническо изпълнение, но само 19% финансово изпълнение.

Община Вълчедръм е изпълнила успешно Общинския план за развитие за периода 2014-2020 г., както от гледна точка на предвидени и реализирани проекти, обекти и дейности, така и от гледна точка на привлечени инвестиции и финансова рамка на стратегическия документ. За реализацията на плана са работили активно всички заинтересовани страни – местната власт, общинската администрация, бизнеса, културни, образователни институции и др. Изграден е капацитет сред всички бенефициенти за успешно разработване, управление, изпълнение и приключване на проекти, финансирани от фондовете на ЕС и други източници.

Последните тенденции в развитието на Вълчедръм показват подобрене на социално-икономическото развитие на общината, което се нуждае от стимули за привличане на инвестиции, ускоряване на икономическия растеж и устойчивост на развитието. Потребностите от “коригиращи” и подкрепящи публични намеси в развитието на общината са се увеличили през последните години, в резултат на кризата от COVID 19. Необходимо е ново териториално насочване на мерките и подобрена координация, за да се постигнат трайни и осезаеми промени в желаните насоки и успешно изпълнение на целите и приоритетите на Плана за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г. На тази основа, стратегията за местно и регионално развитие следва да бъде агресивна по отношение на желания териториален баланс в развитието на общината и протичането на демографските процеси, подкрепяща по отношение на необходимите предпоставки за развитие на икономиката и стабилизираща по отношение изграждането и обновяването на инфраструктурите.

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

A3 – Агенция по заетостта

АСП – Агенция за социално подпомагане
ВЕИ – възобновяеми енергийни източници
ПСОВ - пречиствателна станция за отпадъчни води
ДМА – дълготрайни материални активи
ДБТ – Дирекция „Бюро по труда“
ДГС – Държавно горско стопанство
ДЛС – Държавно ловно стопанство
ЕИСУРР – Единна информационна система за управление на регионалното развитие
ЕО – екологична оценка
ЕСФ – Европейски социален фонд
ЕФРР – Европейски фонд за регионално развитие
ЗООС – Закон за опазване на околната среда
ЗРР – Закон за регионалното развитие
ЗТ – защитени територии
ИАОС – Изпълнителна агенция по околна среда
ИСУН – Информационна система за управление и наблюдение на средствата от Структурните инструменти на Европейския съюз
МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МО – Междинна оценка
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МСП – малки и средни предприятия
НИРД – научно-изследователска и развойна дейност
НПО – неправителствени организации
НПРР – Национален план за регионално развитие
НСИ – Национален статистически институт
НСОРБ – Национално сдружение на общините в Република България
НСРР – Национална стратегическа референтна рамка
NUTS – обща класификация на териториалните единици за статистически цели, прилагана от ЕВРОСТАТ за регионите в Европейския съюз
ОДЗ – Областна дирекция „Земеделие“
ОП – Оперативна/и програма/и
ОПДУ – Оперативна програма „Добро управление“
ОПОС – Оперативна програма „Околна среда“
ОСР – Областна стратегия за развитие

ОСП – Обща селскостопанска политика
ОПР – Общински планове за развитие
ОПНОИР – Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж”
ОПИК – Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност”
ОПРР – Оперативна програма „Региони в растеж”
ОПМДР – Оперативна програма „Морско дело и рибарство”
ОПРЧР – Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”
ОСЗ – Общинска служба по земеделие
ОУ – основно училище
ОУП – общ/и устройствен/и план/ове
ППЗРР – Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРСР – Програма за развитие на селските райони
ПСОВ - пречиствателни станции за отпадъчни води
ПЧИ – преки чужди инвестиции
ПЧП – публично-частни партньорства
РИОСВ -Регионална инспекция по околната среда и водите
РСЗ – Регионална служба по заетостта
СЗР – Северозападен район
СУ – средно училище
СЦ – Стратегическа цел
СпЦ – Специфична цел
ТБО – твърди битови отпадъци
ТИЦ – туристически информационен център
УО – Управляващ орган
ДГ – детска градина